

SAN MARCOS

Jua Nitiminaafi Sicaihigovi Jiibeguehi.

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jilli ticovauno Jesucristo Moocaani Achi jiibogoco. ² Miiro jilli Moocaani iimaa jiibogominaafi Isaia caatinicuuhi, Moocaani ununoco: Dihime galluui tajiibogominaafico, dihime jiihaico iimibachuqui, nooboro. ³ Jaanaa guubuvusuuno sicaihigoti ocoovadiiciniuno: Mihimibachu Mohaivojiibo jiihaico sano ticovoro meheetavo, onoonoco, Isaia caatinuui.

⁴ Jilli saaubo Jua sicaihigovi miyaminaaco nitiiboro. Jaabo neehicauhi: Minitisuquimaje jaamoro amiihai eedeefifico mejeevesu, amiihai imiti ibuuqui, nooboro. ⁵ Jaanegui Judeao jiiniijeoto, bu Jerusale cuumioto icamo feehicauhi diiboco uguubunicitomo. Jaamoco iimitico ijiiibeguehicaano bujinagoti diitoco Jua nitihicauhi Jorda onoohifaño.

⁶ Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau. Jaanoti iniivigai meeheu jilli asi meehe. Jaabo chahacamicoro duuhicauhi, bu bajo iimicoro nejeechuhicaubo icano. ⁷ Jaabo jiibeguehicauhi jilli nooboro: Taabuunati saajiibo tajanaanici sihidi imityaabo diibobadi uujoho jeevatih. Jaamaño diiboguino idijiivooboro itihaipaae duujeque sinaayujitirahi. ⁸ Uujohonaha, amiihaico miyaano nifaihuri nitih. Jaanoti diibo amiihaico Moocaani Gajari nitiji, nooboro.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Jaasumivi Jesu fuuhi Nazare cuumiti Galilea jiinijeri iicacuumiti. Jaaboco Jua nitihu Jorda onoohifaño. ¹⁰ Jaabo Jesu iteehifañoti ihiinuubo atyimeuhi niqueje afaayicafutuunoco. Jaanofenedi nimiihubadi jeevaabo Moocaani Gaija ihallivi niitovauhi. ¹¹ Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Hijojo agaijiibo taseemene, iiri sihidi imo imo icahi, unuuno. ¹² Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sicaihigovi miyaminaa achahuhigovi. ¹³ Jaabo Jesu tahigo icauhi sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva asimifeeneri. Jaaboco Satanas nisuuhi. Jaanobuunati Moocaani toomoninaa asaamoro diiboco jeechivehicauhi.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi.

(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Jaanobuunati Juaco civojafaño ificuunotiro Jesu Galileavi fuuhi jiibogooboro taajasu jiibogoco Moocaani aivoji iijico. ¹⁵ Jaabo jilli

neehicauhi: Tusumi mihicacuui, jino Moocaani aivoji fiitivucuui. Jaaneguiha amiihai imitico mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino jiiibogoco, nooboro. ¹⁶ Jaabo Galilea muuajinjidi igooboro ufuuhigo atyimeubo Simon, inahabo Andre icamisi fiiciminaatisi iicaumaño muuaifaño isinicuuhuri sinihicaumisico. ¹⁷ Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa, amiisico miyaminaa fiiciminaatitisi eetavequi, nooboro.

¹⁸ Jaanegui tusumiro isinicuuhunoco ejeevesumisiro diibo dojicuti fuumisi.

¹⁹ Jaadi toonoti janaanicivi afatyuubo Jacoobo, bu inahabo Jua icamisi Sevedeo achimisico tolliro imeenegafaño isinicuuhuco amaahuniumisico atyimeteuhi. ²⁰ Jaamisico bu tolliro coovaubo. Jaanegui caanico iudicamaajeminaama imeenegafaño ejeevesumisiro Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Icaubo.

(Lc 4.31-37)

²¹ Jaadi Capernau cuumivi iifutuudi, judiomi jaguisisumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro jiiibeguehicaui. ²² Jaaneri miyaminaa sihidi eetyehicaui diibo jiiibegueri diitoco aivojiibo iicanicibadi jiiibeguehicauneri, caatiniminaa jiiibogonicibadi iicatineri.

²³ Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitino ijima iicaubo icauhi. Jaabo gaihivuuhi: ²⁴ Iijoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ico gaajahi. ¿Jaabo jinejeque diimeguehi iijoho miihaima Jesu Nazareoobo idiicaabo? ¿Naa mihaico finisuqui asaabo? nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu diibo iimitino ijico ihiiibauboro nuuhi: Lliivi diica. Jaaboro diiboti diino, nooboro.

²⁶ Jaanegui ihiji diiboco baavi agañiiboro ifiico vivi iminiyuuboro sefano agaihivuuboro diiboti iinuui. ²⁷ Jaaneri famooro miyaminaa sihidi eetyeui. Jaamoro dillucasihicaui: ¿Jineje jino bohono jiiibogo? Jaani iiji aivo sefahi aivo ijimi iicarumoco atajiiibanoco: Jii, noomo, noomoro noocasihicaui.

²⁸ Jaanoco Jesuti jiiibocasiuno paryi Galilea jiiijeri goovano gaajacafutuui.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Jaadi sinagogajati iinuudi Jesu fuuhi Jacoobo, Jua icamisima Simon, bu inahabo Andre icamisi iijafaño. ³⁰ Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidi guihuvauhi. Jaanoco Jesuco jiiibuguumo diigo iguihuvaunoco. ³¹ Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihuseti diigoco agaayiciuboro gañiiyiciuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva bucuuhi. Jaadi diitoco jeevicehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² Jaadi iijicuui nihiba jabaavucuunaaca sivahicaumo diibojaa paryi iguihuvamoco, bu emeimivatomejeque icano. ³³ Jaanaa paryi miyaminaa asauneri guhugavi gahafuui. ³⁴ Jaamoco Jesu buheesuhicaui siomoneri, bu siomoneri icano iguihuvaumehejeque. Jaabadiro bu emeimivatomoco imeimico buhi gañiihicaubo. Jaamo imeimi iimaajirumo iimaahicautihi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavi Jiibeguehi.

(Lc 4.42-44)

³⁵ Cuujetaviro Jesu agañiivuboro fuuhi tuucuumiti sicaihigovi Moocaanima ihiimaaqui. ³⁶ Jaaboco Simon, inahaboniminaa icano guinutuui. ³⁷ Jaamo diiboco aatyimeudi nuuhi: Famooro miyaminaa ico guineri icahi, noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masiigo siicumijaago ifiiticumijaago tahi tolliro jiibeguequi taajasubogoco. Toonegui uujoho saauhi, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu paryi Galilea jiinijeri sinagogajafaño jiibogooboro feehicauhi ijimico gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro iguino ememuiivuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu diiboco iidaasuguuboro ihuseri dudiiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

⁴² Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo. ⁴³ Jaadi Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jilli nooboro: ⁴⁴ Miihaiñoobaco diibeguedino. Jilli ofooboro sacerdotique dihifusuto. Bu jaaboro ico iimibachuno jeecevoco asimico ficuuto Moise atajiibaubadi toono jiibogobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaaajaqui ijoho ubuheecunoco, nooboro.

⁴⁵ Jaarunaa ufuuboro sihidi miyaminaaco jiibogooboro feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu foovono cuuminofañodi igucutiibo, jilli buhiguejere miyaminaa achahahiguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahigovati saahicaumo diiboco emeecivamo.

Jesu Buheesuhi Idiino Isifañiboco.

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 Toonobuunati siino Jesu Capernau cuumivi fuuhi goovajisutinoti. Jaanoco guubuumo iijafaño iicanoco. ² Jaanegui miyaminaa diibojaago ufumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuuci. Jaamoco iimaaco jiibeguehicaubo. ³ Jaanaa igueenemejedimo diibojaa sivauhi ihiibimoro idiino isifañiboco.

⁴ Jaarumo miyaminaa agahaficiniuneri Jesuvi iifutuutimo. Jaanegui caamoti tooja niibahucuco afaayicumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icigaiijema.

⁵ Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajaciiboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimiti ico imibachucafutucuui, nooboro.

⁶ Jaarunaa saatoho caatiniminaa onoomo igicinimañoti ijeebiifañodi esamaaiuhi: ⁷ ¿Collihi jaani jilli imiticiani iimaahi? ¿Miijoho nacu imitico buusujirahi? Idiiboro naha Moocaani, noomoro.

⁸⁻⁹ Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi tolli amiihai jeebiifañodi mehesamaaihi? Tihicani jana iguihuvaaboco: Dihimiti imibachucafutucuui, onoono; gañiivoobo dicigaiijema fuucu, onoono.

¹⁰ Jaamo magajahi jiijehalli uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, ¹¹ idiino isifañiuboco nuubo: Ico neehi: Gañiivo, jaaboro dicigaiijeque diiciibo fuucu diijajaago, nooboro.

¹² Jaasumiro diibo agañiivuboro icigaiijeque iiciuboro fuucuui iifinicimofeenedi. Jaaneri paryi miyaminaa sihidi eetyeui. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahatyimetatithi aivo jilli iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Jaanobuunati siino Jesu fuuhi muuaijijnivi. Jaabojaa sihidi miyaminaa saahicauhi. Jaamoco jiiibeguehicaubo. ¹⁴ Jaamañoti janaanici afatyuhigo atyimeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño giciniuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.

Jaanegui Levi agaaniivooboro diiboma fuuhi.

¹⁵ Jaanobuunati Jesu Levi ijafaño ijiiibogominaama amachuubo giciniunaaca sihidi impuesto jaadusuminaa, bu iimitifimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojicuti sihidi ufuumo icano. ¹⁶ Jaanaa fariseo caatiniminaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyimeumoro ijiiibogominaaco nuuhi: ¿Milli jaabo amiilai jiiibogominaafi, impuesto jaadusuminaama, bu saatoho iimitiminaama icano acasiivooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

¹⁷ Jaanoco Jesu uguubuoboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamo taabuminaafico imeguefihi. Jaabadiro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinitaahi. Iimifiitimeguiiha saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Jaanaaca Jua jiiibogominaa, bu fariseomi jiiibogominaa icamo machutimo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collihi jana fariseomi, Jua icamo jiiibogominaa aaganaa dita aigatihi? noomoro.

¹⁹ Jaanegui Jesu ooviciuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigoooco ataabavaaboro ijiiibaimojaago ucuuhuvamo idasuri aigajirahi diitoma diibo iicanohachuta? Miiro diitoma diibo iicanohachuta aigajitirumo. ²⁰ Jaanoti naha icajinehiica jari uco tajiibogominaati udumitiicino. Jaadi jari idasuno iicaneri aigajimo.

²¹ ¿Miiro miijoho eedechehuco bobaryuri maahunitatihi? Jaanoti imaahuniruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohoji janaanicro guiraatejirahi. ²² Jaabadiro bu, ¿miijoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatihi? Jaanoti ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro.^a

Ijiiibogominaa Trigo Noovataco Ichi Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Jaanaa judiomi jaguisisumi Jesu basutafañodi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijiiibogominaa toono basuta noovataco icimoro feehicauhi.

²⁴ Jaanegui fariseomi diiboco nuuhi: Meeci ¿collihi diijiiibogominaa olli moonihi jaguisifucusumi momoonitatinoco? noomoro.

²⁵⁻²⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magajatihi amiilai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujivaachusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omooninoco? Miiro Moocaani iija tabernaculojafaño David ufuuboro Moocaani jeevivo maahunoco machuui miijoho amachutatirunoco,

a 2.22: Jilli Jesu nuuhi eedejiiibogoco mejeevesumoro bohono jiiibogocoro meheetavequi.

Aviata onoobero sacerdotemi aivojiiibo iicauiiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco aciubo saathoro sacerdotemi amachufirunoco, nooboro.

²⁷ Jaadi bu siino Jesu nuuhi: Miuro jaguisifucu miyaminaadi eetavocafutuuhi. Jaanoti miyaminaa jaguisifucudi eetavocafutuutihi.

²⁸ Jaamaño uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jaguisifucu aivojiiibo, nooboro.

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 Jaadi siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahi icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo. ² Jaaboco iifinicimoro feehicaumo: ¿Naa jeedi jaguisisumi buheesujiiibo? noomoro iifurumo diibohallivi ijiibeguequi. ³ Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: iGañiivo! iJaaboro feenevi dulleeve! nooboro.

⁴ Jaadi diitoco Jesu dilluuihi: ¿Jinejeque jaguisisumi moonisunicimo iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Magaicaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusutihi. ⁵ Jaanegui diito jeebiino cuhuferi iidaasuvuuboro, sifiirano ihuufococo emeeciuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: iDihuseque fallirihicar! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruihi. Jaasumiro diibo use dojicuviro imituuhi. ⁶ Jaasumiro toonoti ifariseomi ufuumoro Herodianomima fitacasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijinivi Miyaminaa Icauno.

⁷⁻⁸ Jaanaa Jesu ijiibogominaama muuaijinivi fuuhi. Jaamoco sihidi miyaminaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda ooneguehioto, bu Tiro, Sidon icano jininooto icamo diibo sihidi ejeevanoonoco omoonihicaunoco uguubumoro. ⁹ Jaanegui ijiibogominaaco nuubo: Uco miyaminaa ijene eñeñerujiruneguiiha momeenegaco mihimibaicini, nooboro. ¹⁰ Jaabo Jesu miyaminaaco ubuheesuhicaunegui sihidi iguihuvanoma iicadimo diiboco idudiiciqui ijene ñeñeruhicauihi. ¹¹ Jaabadiro bu ijimi diiboco aatyimemere diibo imega baavi aquetehicauihi. Jaamoro gaihivehicaumo: ijoho Moocaani Achi, noomoro.

¹² Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magajasudino, nooboro.

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idiino.

(Mt 12.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jaanobuunati Jesu ifabaivi fuuhi. Jahigo iimuguudimoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saaumo. ¹⁴ Jaamoco fahuseeci motihaiti miimisiici idiimoco iciubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jiiibogoco ijiibeguequi icano.

¹⁵ Jaamoco ijico aciubo ijimico igañiicaqui.^b ¹⁶ Jaamo jinoodimou fahuseeci motihaiti miimisiici idiimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo.

¹⁷ Jacobo Zebedeo achi, bu Jua Jacobo nahabo icano. Jaamisico momoniubo Boaneeemisiti, sisiseememisi eneejirunoco. ¹⁸ Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacobo, Tadeo, Simon cananista, bu ¹⁹ Juda Iscariote diiboco aaciujiiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.

(Mt 12.22-32; Lc 12.14-23; 12.10)

²⁰ Jaanaa siino sihidi miyaminaa diibojaa igaivehicauihi. Jaaneri Jesu ijiibogominaama ajashuno jinejebaco machuhicacutihi.

b 3.15: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

²¹ Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco iicivamo, jilli jeegavoobo eneehicauneguiha.

²² Jaabadiro bu caatiniminaa Jerusaleti asaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo ijimi aivojiiiboma. Jaamaño diibo mitya ijiri ijimico buhi gavaracuhicaabo, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinovi ooviciiiboro neehicauhi: ¿Milli jaabo Satanas bu ificoro buhi gañijirahi? ²⁴ Miiro saafi aivojifaño minooci udugaavonoro sanomiromo imoonicasiruva sanomiromo finisucasijirahi. Jaamaño tohaivoji guenene icajitirahi. ²⁵ Jaabadiro bu sajaotero sanomiromo imoonicasiruva guenene icajitirumo. ²⁶ Jaabadiro Satanas iinoro ifiimaryo imoonicasiruva, ¿milli bu guenene icajiruubo? Iinoro ifiico finisujiruubo.

²⁷ Jaabadiro ¿miiijoho esefaabo ijafaño ofoomoro inehejeque icijitirahi abajaaboco sisitimoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisidi icijirumo.

²⁸ Miyantiro jino amiihaico neehi: Miyaminaaco paryiicino imitino ihiimaaruno buusucafeteji. ²⁹ Jaanoti Moocaani Gajati imitino ihiimaaboco toono aivo buusuracujitih iufucuro. Jilli tohimitinoma iicacujiiibo, nooboro.

³⁰ Jilli diitoco nuubo, diiboco ijima icaabo, eneehicaunoma iicaubo.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jaanobuunati Jesujaa seeji, inahabomi icamo asaumoro jahisitiro diiboco cuuhvasuui. ³² Jaanegui Jesuhallidi emecuciniumo diiboco nuuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo ico jahisiti cuuhvahi, noomoro.

³³ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Miiijoho gaharubi? ¿Miiijoho tañahabomi? nooboro ³⁴ thallidi emecuciniumoco emeeciuboro diitoco nuuhi: Jino tacojiri iicamo gaharubimi, tañahabomi icano. ³⁵ Jarihiicanaha jino Moocaani ijico omoonimo tañahabomi, gaharubimi, tañagomi icano iicajimo, nooboro.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 12.1-23; Lc 8.4-15)

4 Jaadi siino Jesu miyaminaaco jiiibeguehicauhi muuaijinivi. Jaabojaago sihidi miyaminaa igaivuui. Jaanoma iicaubo meenegafaño ijicafutuuboro diitoti tehesijisuno ufuuboro caaivutuui. Jaanoti diito ijiniivi jiiinigaibaahohalliviro icaui. ² Jaaboro diitoco sihidi siinovi ooviciiiboro jiiibeguehicauhi ³ jilli nooboro: Jinoco muguubu: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo abasuuno samañoono jiihaifaño acutuui. Jaanoco joomi asaumoro machujeuhi. ⁵ Jaanoti samañoono acutuui guisihallivi miyaadi jiiini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuno jiiinije miyaadi efeemeutimaño. ⁶ Jaaruno nihiba aachiciuneri aryivucuno, chuumucuno icano abacocoovautimaño. ⁷ Jaanoti samañoogahaije aifuuhi jariimihoonofeenevi. Jaano toono ihallivi ujusiuno toono ihiinuurunoco macanisuihi. Jaamaño noovautino.

⁸ Jaanoti samañoono acutuui imino jiiinjevi. Jaano ihiinuunoro jusucuno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje treintadigaiva noovacuui, bu saheeje sesentadigaiva noovacuui, bu saheeje ciendigaiva noovacuui icano.

⁹ Jaaboro neehicaubo dinohojima idiicaabo jinoco guubu, nooboro.

¹⁰ Jaanobuunati iinoro iicacuudi jiiibogominaama iicaumo diiboco dilluui: ¿Milli toono enejiiruno? noomoro.

¹¹ Jaanegui nuubo: Amiihaico naha uujoho imino gaajasuhicahi Moocaani aivoji agaajaratino. Jaanoti buhi iicamoco jilli siinovi ooviciboro neehicahi. ¹² Jaamo emeecirumo atyimetimo iicaqui, bu guubucurumo guubutimo iicaqui. Miïro uguubumoro iimitico jeevesujirumo. Jaamoco bu iimiti buusucafetejirahi, nooboro.

¹³ Jaadi bu ijiiibogominaaco nuubo: ¿Nacu amiihai magaajatihi jino jilli ohoovicinoco? ¿Jaana milli magaajaji paryi toonoco? ¹⁴ Miïro basuminaafi, oono Moocaani iijico ijiiibogoobo abasuubo. ¹⁵ Miïro jino jiihaifaño aacotono onono; miïro saatohe jeebiifa abasucuurunoco ijiiibugucuurunoco Satanas asaaboro ijeebiifañoti dumitiicicuui. ¹⁶ Jaabadiro bu oono guisihallivi abasuuno onono; miïro saatohe uguubusumiro imo imo gaayicifimo. ¹⁷ Jaaruno imino abacocoovatimaño guenene icatatino nisuhifiivi agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo. ¹⁸ Jaanoti sano jariimihoonofeenevi aacutuuno tobogoco gaayicicuurumo ¹⁹ jiiije busumije jaagoviro ijeebiino niji niji iicamaño, bu iimitinoco iimogomaño icano sanooro toono diito jeebiifaño agahafonoguiinodi toono miyaaji icarujiico fiivusutimo. Jaamaño noovasutimo. ²⁰ Jaanoti jino imino jiiinjevi abasuuno onono; oono miyanotiro agaayicimoro imino omoonimofaño fiivono jaanoro noovacuuuno saatohofaño treintadino, saatohofaño sesentadino, bu saatohofaño ciendino icano.

Cijigaimecuvi Ohoovicino; Toovono Icaruno Buhugaaveji.

(Lc 8.16-18)

²¹ Jaadi bu nuubo: Cijigaimecuco minifutusumoro baavi guirihilluguiino, bu cigaiijeguiino icano mificutatitahi. ¿Fvinaaca minifutusumoro caamovi mificutahi foovono ihifuvusuqui, eti? ²² Jaabadi miïro chahano afatanicinino atyimeratino iicajino. Bu tolliro chahano agaajaratino gaajacafototino iicajino. ²³ Jaanegui jinooco amiihai nohojima mihaamo muguubu, nooboro.

²⁴ Jaadi bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino muguubunoco. Miïro oono amiihai mohoovihicaneriro ufucu amiihaico Moocaani ooviciji. Jaaboro oono uguubumoco janaanici acijiibo. ²⁵ Tolliro bu iicanoma iicaaboco siino janaanivivi acijiibo. Jaanoti chahanoma iicaaboco miidino iicarunoco dumitiicijiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovi Ohoovicino.

²⁶ Jaadi bu tolliro neehicaubo: Jiibadi Moocaani aivoji jeevahi; miyaminaafi jiiinjefaño siino toogaico abasuuboro cigatoobo, ²⁷ bu sesevede agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai milli acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacitinaaca. ²⁸ Jiinije toohoco fiivusuhi iticoni ifahooco. Jaadi idecanoco. Bu jaadi ifagaiño ifallahifaño gahafonicihi. ²⁹ Jaano ifagaiño ujusicuudi icinicicuumo niisugari ihicifucu agasesumí.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.

(Mt 12.31-32, 34; Lc 12.18-19)

³⁰ Jaadi bu neehicaubo: ¿Jinejebadi Moocaani aivoji jeevahi? ¿Jinejevi fine mohooviciji? ³¹ Fine mostaza noovata tooico jiiinjefaño mabasunicivibadi jeevano. Miïro tooyi aivo jiiinjehalliri icano noovata

ajashuyigaiyi. ³² Jaaruo abasucafutucuudi jusifihi guiraaho tyigaba. Jaahoro coohafeene lliicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomi iicuvajirahi. ³³ Jilli nooboro Jesu jiiibeguehicauhi miyabogoco siinovi ooviciiboro diito agaajajidinoro. ³⁴ Ticovono nootiibo, jilli siinovi ooviciiboro neehicaubo. Jaanoti naha jiiibogominaaco ijeevadi paryi imino jiiibeguehicaubo. ³⁵ Jaanaa mihijicuudi jiiibogominaaco nuubo: Masii onago muuavi mafatyequi, nooboro.^c

³⁶ Jaadi imiyaminaaco agalluudi Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje diito dojicuti fuuhi. ³⁷ Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuavi iciuhi. Jaano sihidi tyuucai iicauneri diito meenegafaño nifaihu gahafehicauhi. ³⁸ Jaanaa Jesu dojicuogavi iinigai jeebutahaallivi cigahicauhi. Jaaboco aaicusuomoro nuuhi: Mojiibogominaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque? noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ibauhi. Jaadi bu muuaico nuubo: iLliivicu toonoviro siicuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba lliivicuuihi. Jaanoro paryi imino siicutuuno. ⁴⁰ Jaadi jiiibogominaaco nuubo: ¿Collihi sihidi mihiguetehi? ¿Nacu Moocaanico mimiyaavogotihi? nooboro.

⁴¹ Jaaneri sihidi diito igutumoro noocasihicauhi: ¿Miiijoho fine jaani jino guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onono? noomoro.

Gadarenomiobo.

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 Jaadi fuumo onagoo muuavi Gadarenomi jiinijejaago. ² Jaabo Jesu imeenegafañoti iinuubaacaro cihojinojaa icahicahigoti emeimivatuubo diibojaa saauhi. ³ Jaabo cihojino icahigo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco miihaiñooba jigaiñehineri duujenicutihi. ⁴ Fiiva foova ihuseneque, itihaiñooco icano jigaiñehineri sisicuuro. Jaarunoco ihusenonoco dubaiciubo, bu itihaiñoonoco ididaheje mooniubo icano. Jaaboco miihaiñooba guiinonicutihi. ⁵ Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajineri cihojinohallidi coovadiiciniiboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallico guisibaneri tujaacuuboro feehicauhi. ⁶ Jaabo Jesuco tehesinotiro aatyimeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino memuiivutuuihi. ⁷ Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi iijoho Jesu caamovohigo iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodi ico neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

⁸ Jilli nuubo imegaviro Jesu diiboco: Diinucu idiimitino iji, eneehicauneguiiha.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco dilluuihi: ¿Jineje dimomo? nuubo. Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.

¹⁰ Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Miihaico jiiicumiti buhi galluudino, nooboro. ¹¹ Jaanaa ifagaji fiitino sihidi faafaimi amachumo icauhi.

¹² Jaanegui paryi famooro ihijimi Jesuco nuuhi: Miihaico jaatyo faafaimijaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.

¹³ Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahi mofoo, nooboro. Jaanegui tohidicu ijimi diibo Gadarenominaafiti ihiinoomoro ifaafaimifaño fuuhi dos mildimofaño. Jaamo ifagajiti imuuaifaño aaifuumoro macaniuhi.

¹⁴ Jaanoti diitoco eteemehicamo agaumoro ifaacuumifaño, bu buhigueeje iicajaajefaño icano jiiibogomoro fuuhi. Jaanegui asaumoro

meecivaumo jineje fine onoomaño. ¹⁵ Jaamo Jesujaa asaauomo atyimeuhi meimi cuumima iicaubo giciniibo gaachehufaña jiciniiboco, bu imino iicaucuboco icano. Jaaboco aatyimeumoro sihidi iguiumo. ¹⁶ Jaamoco toonoco aatyimeumo jiiibuguuhi ihijimima iicauboco omoonunoco, bu ifaafaimico omoonunoco icano. ¹⁷ Jaanegui Jesuco ijiinijeti galluumo: Fuucu, noomoro.

¹⁸ Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi jicafutuuboco ihijimima iicaubo neehicauhi: iima saahi, nooboro.

¹⁹ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fuucu. Jaaboro diyotoco diibogo guiraano Aivojiiibo Moocaani ico iidaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.

²⁰ Jaanegui ufuuboro paryi Decapoli cuumineri jiiibogooboro feehicauhi Jesu diiboco ubuheesunoco. Jaaneri paryi miyaminaa jabafitehicauhi.

²¹ Jaadi siino Jesu meenegari onagoo muuavi fatyuuhi. Jahigo sihidi miyaminaa iicojivi igaivuuhi muuajiniri icaubo cojivi. ^d ²² Jaanaa sinagogaja aivojiiibo Jairo onoo, diibojaa saahi. Jaabo Jesuco aatyimeuboro iguiino ememuiivutuuboro nuuhi: ²³ Aicigai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudiicito ubuheeteguere iicaqui, nooboro.

²⁴ Jaanegui diiboma ufuuboco miyaminaa sihidi ubucasiumo ijene ñeñejeruhicauhi. ²⁵ Jaamofeenedi saafigo gaigo tiijeheri fahuseeci motihaiti mificabaci idiino iicaucuugo. ²⁶ Jaago fiivaamo taabuminaa ataaburunofaña buheetigofañoviro feehicaugo. Paryi inihibamico ajaaduhicauhigo finisucuugo. ²⁷ Jaago Jesuti ijiibocasinoco uguubuugoro miyaminaafeenedi asaagoro ibujinaagoti igaachehuco dudiicivauhi. ²⁸ Jilli igaachehuco ududicineriro buheeki, noogoro esamaaihicaumaño. ²⁹ Jaasumiro itijoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanoti gaajaciugo ubuheetecuunoco. ³⁰ Jaasumiro Jesu gaajaciuhi ififañoti imitya mihiinobadi iicaunoco.

Jaanegui imiyaminaajaagovi iimeveuboro diitoco nuuhi: ¿Miijoho tagaachehuco dudiicichi? nooboro.

³¹ Jaarunaa ijiibogominaa diiboco nuuhi: Miyaminaa oono ico ijimatajerunoco daatyimehi. Jaanegui ¿milli: ¿Miijoho uco dudiicichi? nehi? noomoro.

³² Jaarunaa Jesu fahigovaco iifinicihicauhi ihatyimequi: ¿Miijoho fine dudiicichi? onoomaño. ³³ Jaanegui diigo sihidi vivi vivi iigutuugoro ubuheeteunoco agaajaciugoro diibojaa saahi. Jaagoro iguiino ememuiivugoro paryi imino jiiibuguugo.

³⁴ Jaanegui diigoco nuubo: Niba ico dimiyaavogo buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebi fuucu, diguihuvati buheetecuuhi, nooboro.

³⁵ Jilli iimaubaacaro sinagogaja aivojiiibo iijati saatoho jilli noomoro saahi: Daicigai guiivecuuhi. Fine Mojiibogominaafico acasivusuno, noomoro.

³⁶ Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojiiiboco nuuhi: Diguetejirahana, jilli miyaavogo, nooboro fuubo.

³⁷ Jaaboro mihiñooaba diiboma ufuunoco imuguutiibo idiiimomaryo Pedro, Jacobo, Jua Jacobo nahabo icamomaryo fuubo. ³⁸ Jaamo isinagogaja aivojiiibo iijavi iifutuuhi atyimeuhi gañuhusuno omoonunoco,

miyaminaa ataacasiunoco, agaibacasiunoco icano. ³⁹ Jaanegui Jesu ijicafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri guiraacani gañuhusuno misiramaaihi? ¿Collíhi mataacasihi? Guijevetigo. Jilli cigago bagocaja, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiha Jesu paryiicino famoocoro jahisivi ihiiusuuboro caani, seeji iicamisicoro satyuubo, bu diiboma asaumo iicamomaryo fuubo tobagocaja iicauhigo. ⁴¹ Jaaboro diigoco ihuseti agaayiciuboro hebreo iijiri nuuhi: Talita, cumi. nooboro. Jilli, bagocaja, ico neehi: Gañiivo, eneejiruno.

⁴² Jaasumiro tobagocaja agañiivuugoro igucuhi. Jaago tusumi fahuseeci motihaiti mificabaci idiino ficabava icacuhi. Jaaneri miyaminaa sihidi igutuuhi. ⁴³ Jaamoco Jesu imino faguuhi: Miico mijjibeguedino, nooboro. Jaaboro tajiibaubo: Tobagocajaco mamachus, nooboro.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 12.53-58; Lc 4.16-30)

6 Jaadi Jesu toonoti ufuuboro ijiinijejaagovi siino uumiubo. Jaaboma ijiibogominaa fuuhi. ² Jaadi judiomi jaguisifucu iicacuudi ticovaubo ijiibogoobo sinagogajafaño. Jaanoco sihidi miyaminaa uguubumo sihidi ajabafituumoro neehicauhi: ¿Cuucati fine gaajaabo paryi jinehejeque? ¿Milli fine diibo igaajaco gaayiciuhi? Mee jino agaajaratinehejeque mooniibo, noomoro. ³ Miuro du jaani imohobujene dudidamaajeminaafi Maria achi, Jacoobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tolliro bu jino inagomi mihaifeeneri icahi, noomoro diiboti sifiiratehicaumo.

⁴ Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani iimaaminaafico fahigovaoto bociguefíhi. Jaanoti ijiinijeoto, iyoto, iijaoto icano bocigotatihi, nooboro.

⁵ Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutiibo, miidimocoro iguihuvaumoti buheesuubo ihuseque ihalli ificuuneri. ⁶ Jaamo imiyaavugutineri sihidi eetyehicaubo. Jaanobunati Jesu ifiiti cuumijeri feehicauhi jiiibogooboro.

⁷ Jaadi coovaubo ijiibogominaaco fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco. ⁸ Jaaboro diitoco galluubo miimisiicisaajeri. Jaaboro iimitino ijimico buhi igavaracqui mityaco aaciuboro ⁸ diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jiihaivi idiinocoro queseico masaty. Jaanoti lleegucubaco, duviricubaco, nihibamibaco icano masatyedino amihai niivigai meehevi. ⁹ Bu saapaajequere tihapaajeque mijicafoto, bu michehuci mijicafetedino saachehumaryo mofoo. ¹⁰ Jaamo coojaavihacho mihifotojafañoro mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari tomañoti mofoodi toojati mihiino.

¹¹ Jaanoti comañovi acho amihaiico agaayicitihachijiji, uguubutihachijiji icano toonoti mihiinomoro amihai tihapaajeguino jiniico toonovi matatacu jei diito iimitico ijiibeguequi, nooboro.

¹² Jaanegui ufuumoro miyaminaaco jiiibogomoro feehicauhi iimitico ijeevesuqui. ¹³ Bu tolliro sihidi buhi gañiuhicaumo iimitino ijimico, bu iguihuvamoco diiribari ejeesumoro buheesuhicaumo icano. ¹⁴ Jaanaaca toojiinijeo aivojiiibo Herode/ guubuuhes Jesuditi fahigovadi ijiibocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuheetebe. Jaamaño sihidi mityama icaabo, noomoro.

e 6.7: Mt 12.5-15; Lc 9.1-6

f 6.14: Mt 12.1-12; Lc 9.7-9 Herode Imityaabo onooob Jesu ifiivuumi iicaubo chuumucuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onooob icauhi.

¹⁵ Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani Moocaani iimaaminaafi Elia, noomoro.

Jaanoti saatoho neehicauhi: Jaani siicije Moocaani iimaaminaa iicaubadi iicaabo, noomoro.

¹⁶ Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uujohe iinigaico iquiticisuubo dojicuviro siino ubuheeteebe, nooboro.

¹⁷ Miiro Herodia noojiri Herode atajibauneguiiha Juaco isisimoro civojaniumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodiaco iciubo. ¹⁸ Jaanegui Jua Herodeque: Imitino dinahabo taabama idiicano, neehicauhi.

¹⁹ Jaanoma iicago Herodia Juaco ijiiheguere gaicaausuhicaujirahi. ²⁰ Jaarunaa Herode Jua jeebii iticovonoco, iiminoco icano gaajahicauhi. Jaanoti iigotooboro diiboco milli moonihicautihi. Diibo onoonoco gaajatiruubo jilli imino guubunicihicaubo. ²¹ Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvi ifutuuihi. Miiro Herode ifiivu ficabavi ifutufucu iicauneguiiha jiiibaimoco eetavuuihi. Jaaboro imiyaminaaco cuhuvaubo ihamocasiminaa aivojitoco, bu Galilea jiiinije bocifimoco, bu tajiibaminaaco icano diitoma imachuqui. ²² Jaanaa Herodia aicigai ufuugoro diito imefeenevi gaaseteuihi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imuguuihi. Jaaneguiiha ihaivojiiibo Herode tobagocajaco nuuhi: Idiimogonoco uco dillu ico aciqui. ²³ Miyantiro Moocaani momofeenedi ico neehi: Paryi uco idillunoco ico aciji, paryi tabusumije icarunotifeenedi, nooboro.

²⁴ Jaanegui ufuugoro seejico nuutugo: ¿Jinejeque dilluji? noogoro.

Jaanegui seeji nuuhi: Jua Nitiminaafi nigaico dillu, noogoro.

²⁵ Jaanegui tobagocaja ihaivojiiibojaa goovanogayi ufuugoro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua Nitiminaafi nigaico uco adaacinoco, noogoro.

²⁶ Jaaneri Herode sihidi idaasuvuhi. Jaarunaa diigoco Moocaani momofeenedi unuucuneguiiha, bu diiboma iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco bañisugutiibo. ²⁷ Jaanegui Iherode tusumiro amocasiminaafico atajibauboro galluuihi Jua Nitiminaafi nigaico isivaqui. ²⁸ Jaanegui ihamocasiminaafi ufuuboro civojafaño icaubo nigaico iquiticiuboro butajefa sivaaubo. Jaayico tobagocajaco aciubo, bu jaayico diigo seejico acituuihi icano.

²⁹ Jaanoco Jua jiiibogominaa uguubuumoro saauhi. Jaamoro diibo ifiico iicijeumoro ciihojifaño ficuuihi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildimoco, Aivo Ajashutimoco.

(Mt 12.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jaadi Jesujaa iminisuminaa iigaivuumoro diiboco jiiibeguehicauhi paryi omooniuo ijiiibuguno iicanoco. ³¹ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masii majaguisitequi sihigo sicaihigovi, nooboro. Miiro diitojaa sihidi miyaminaa asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba chahahicauhi. ³² Jaanegui Jesu ijiiibogominaamaryo meenegari sihigo sicaihigovi fuuhi. ³³ Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyimeuihi. Jaamoro Jesumi iicaunoco agaajaciumoro faacuumivaoto isidi diito dojicuti jinoochiniuhi. Jaamo ihimegaro tomañoovi ifutuumo. ³⁴ Jaanaa Jesu imeenegafañoti iinuubo sihidi miyaminaaco atyimeuihi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidi idaasuguuihi ovejami itoomominaafima achahamobadi iicauneguiiha. Jaaboro fanoovaco sihidi diitoco jiiibeguehicauhi. ³⁵ Jaanaa

ijjicuunegui ijiiibogominaa asaamoro diiboco nuuhi: Mihijicuuihi. Jaanomalyo bu jimañovi miihaiñooba ijano chahahi. ³⁶ Jaaneguiiha gallucu miyaminaaco ifiiticuumijaago, bu ifitijajejaago icano ofoomoro machutati inaaajequi. Miiro imachutama chahamo, noomoro.

³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiihairyo diitoco mamachus, nooboro.

Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro maahunoco manaajeteji paryi diitoco mamachusquui? noomoro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Minoodino nacu amiihaima maahunoco icahi? Ene, memeeccito, nooboro.

Jaanegui emeeccijumoro nuumo: Sahuse icava, bu miimisiici taavaabomisi icano, noomoro.

³⁹ Jaanegui famoocoro tajiibaubo saatoho simañovi, saatoho simañovi icano icasicamaaiqui ñaavahuhallivi. ⁴⁰ Jaanegui casicamaaiumo ciendimova saaje, cincuentadimova saaje icano. ⁴¹ Jaadi Jesu gaayihuhi ihusefaño sahesedino imaahunoco iicaunoco, bu itaavaabomisiko icano. Jaaboro niquejeque emeecciboro toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi tohicajeque iibacuuboro ijiiibogominaaco aciubo miyaminaama ihifequi. Jaadi bu itaavaabomisiko tolliro iifuumo paryi famoomaryo. ⁴² Jaanoco amachuumoro paryi tuvaumo. ⁴³ Jaano atyuuvoco ananiumo jiiibaiñooco gahafusuuhi fahuseeci motihaiti miibaici idiino, bu itaavaabomisi atyuuvo icanoco. ⁴⁴ Jaanoco amachuumo cinco mildimou gaifimi.

Muuaihallidi Jesu Iigono.

(Mt 12.22-33; Jn 6.15-21)

⁴⁵ Jaadi Jesu ijiiibogominaaco galluuihi ihimega imeenegari onagoo muuavi Betsaida cuumijaagovi ifatyequi miyaminaaco diibo ifitacuunohachuta. ⁴⁶ Jaadi diitoco ifitacuuboro ifagajijaago fuubo Moocaanima ihiiamaqui. ⁴⁷ Jaanaa civucuhi ijiiibogominaa imeenegari ufuumo feene muuairi icacuuihi. Jaanoti diibo inoro tahi isi icauhi.

⁴⁸ Jaabo atyimeuhi diitoco sefano buhudurumoco guibuhuba sihigoviro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari cuujetavi diitojaago saauhi nifaiuhallidi igooboro. Jaabo diitoco fatyuujirahi. ⁴⁹⁻⁵⁰ Jaabo nifaiuhallidi asaunoco paryi famooro aatyimeumoro gaibacasuihi: Fine iji, noomoro igutuuihi.

Jaarunaa diitoco nuubo: iMequehecu! iMihiguetejirahana! Uujoho, nooboro diitojaa jicafutuubo imeenegafaño.

⁵¹ Jaasumiro iguibuhuba siicutuuihi. Jaaneri diito sihidiro eetyeuihi.

⁵² Jilli bu gaajacurumo esiciniutihi maahunoco iguiratuunoco, jilli diitoco ijeebiino ucuhufunuutumaño.

Genesarevi Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.

(Mt 12.34-36)

⁵³ Jaamo imuuaioco oonegueehivi afatyuudi iifutumoro cañavutuuihi Genesare cuumi nagueehivi. ⁵⁴ Jaamo imeenegafañoti iinuumaacaro Jesuco miyaminaa gaajaciuihi. ⁵⁵ Jaamoro faacuumivariro jinocinuumo. Jaamoro ticovaumo iguihuvamoco cigaiijeneri acañimo Jesu tahi icahi onoohigo. ⁵⁶ Jaabo fahigovadi ofoohigo imiidcuumijeri, iguiracuumijeri, bu buhi iicajajeri icano ofoohigo goohasinofaño iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi: Jilli digaachehujinibaco dudicisu, noomoro. Jaamo paryi diibo gaachehujinibaco ududicimo buheetehicauhi.

Miyaminaaco Imihininino.

(Mt 12.1-9)

7 Jaanaa Jerusaleti asaaumo fariseomi, bu caatiniminaaoto icamo Jesujaa igaivuui. ² Jaamo atyimeuhi Jesu jiiibogominaa mihiniva usejeri nitamaaitimo amachuunoco. ³ Miiro jaamo fariseomi, bu paryi judiomi icamo siicijeminaa jeevamaajequere isivamoro iticoni iminehihiica initamaaitisumi machutatimo. ⁴ Jaamo bu naajete asijaagoti asaamo iticoni initamaaitisumihiica machutatimo. Miiro jilli siicijeminaa jeevamaajequere sivamo, oono adutahilluno, bu guirihilluno, bu aaricuhilluneje icano nitinejequere moonimo. ⁵ Jaamaño fariseomi, bu caatiniminaa icamo Jesuco dilluui: ¿Collihi dijiibogominaa amiyato jeevamaajebadi moonitimo mihiniva usejeri machuhi? noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amiihaiti Isaia caatiniuhi amiihai bañisuminaa mihicamoco. Jilli caatiniubo:

Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bocigehicahi. Jaarumo jeebiino uuditi tehesino icahi. ⁷ Jilli iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri bañisuquimaaimo. Jilli amiihai jiiibogono, ticovo miyaminaa jiiibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajiibaji, meneehicahi, nooboro.

⁸ Miiro amiihai Moocaani tajiibajico mejeevesumoro miyaminaa iijicoro magaaayicahi. Oono guirihilluno, adutahilluno icano nitinehejequere aivo guiraano meheetavehicahi, nuubo Jesu.

⁹ Jaaboro bu nuubo: Jilli toono amiihai jeevamaajequere misivamoro Moocaani tajiibaco uufocovi mejeevesuhi. ¹⁰ Miiro Moise nuuhi: Gaiji diicaanico, diiseejico icano. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoboco miyanotiro guiveesu, nooboro. ¹¹ Jaanoti amiihai monoonicihi miyaminaaco: Amiihai caanimico monootahi: Ico amusujitih, paryi uuma iicano Corban, noomoro Moocaanico ijibaicuono eneejiruno. ¹² Jilli amiihai monoomaño caanico, seejico icano mahamususuhicatih. ¹³ Jaamaño amiihai Moocaani iijico majabatusuhi amiihai jeevamaajequere sifiiti, sifiiti icano mafatyusumaño. Jaamo jiiibadije iicanehejequere guiraano aivo meheetavehicahi, nooboro.

¹⁴ Jaaboro siino Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Famooro uco muguubunici. Jaamoro magaja:^g ¹⁵ Chahano aivo isiti miyaminaafaño ofoonoro diitoco imihininijiruno. Jaanoti naha ijeebiifañoti asaano miyaminaaco mihininichi. ¹⁶ Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.^h

¹⁷ Jaadi imiyaminaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco ijiiibogominaa toonoti dilluui. ¹⁸ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tolliro amiihai, amiihai esicinibama machahahi? ¿Nacu magaaatitih? Miiro oono paryi isiti miyaminaafaño ofoono diitoco mihininitchi ¹⁹ ihesamaajefaño ofootimaño. Miiro jilli iibafañodi ofoonoro miyaminaafañoti iinonichi. Jilli neehicaubo, paryi machuta mihinivatitih eneejirunoco. ²⁰ Jaanoti naha: Miyaminaa jeebiifañoti ihiinono miyaminaaco mihininichi. ²¹ Miiro miyaminaa jeebiifañoti saanicino iimitinoono esamaajene, ajevaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje, ²² sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco imogoneheje, paryi imitineheje, bañifirano, fanoova imiti

g 7.14: Mt 12.10-20

h 7.16: Sahaamefaño ficuutimo: Jinoco amiihai nohojima mihicamo muguubu, oonoco.

imoyiicineheje, sicamaño jibocasineheje, iino allitiro jiiheveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesicinibama achahaneheje icano. ²³ Jaano paryi jino imiti ijeebiifañoti asaano miyaminaaco mihininichi, nooboro.

²⁴ Jaadi toonoti Jesu fuuhi Tiro cuumijevi. ⁱ Jahi saja iijafaño jicafutuubo: Miihaiñooba uco gaajacidino, nooboro. Jaarunaa tahi diibo iicaunoco gaajaciumo. ²⁵ Bu tolliro saafigo gaigo ille emeimivovatuugo Jesuti guubuuhi. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguino memuiivutuugo. ²⁶ Jaago siicumioo griegomiogou, sirofenicia icano jiiijeminaagou. Jaago Jesujaa asaugoro diiboco dilluvauhi illefañoti ihijico iinusiqui. ²⁷ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafaahiica iseeme iticoni amachumoro tuvahi imijitiruno iseeme machutaaco mudumitiicimoro jicumico mahacino, nooboro.

²⁸ Jaanegui diigo nuuhi: Jiihi, miyaano tolli Aivojiibo. Jaarunaaca iseeme suuvico guinoti jicumí machufihi, noogoro.

²⁹ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jii, miyaanoco neehi. Fuucu, daicigaiti ihiji iinucuuhi, nooboro.

³⁰ Jaanegui ufuugo iijavi iifutuudi atyimeteugo illeque icigaiijefaño icagoco diigoti ihiji ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatiiboco.

³¹ Jaadi siino Jesu Tiro cuumijeti uhuumiubo Sidon jiiijefeenedi fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedi icano. Jaabo asaabo gaseuhi Galilea muuajinivi. ³² Jahi diibojaa sivaumo inohojino uguubutiibo llaallabano ihiimauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohalli ificuqui. ³³ Jaanegui Jesu ijeevadi diiboco asatyuboro inohojinoco ihusegaiñeri guryiiniuhi. Jaadi jiiirebamaaiuboro inejebaco dudiciuhi. ³⁴ Jaaboro niquejeque emeciuboro sefano ajaguisiuboro hebreo iijiri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.

³⁵ Jaasumiro diiboco inohojino faayacafutuuhi, bu inejeba imitauno sinafutuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo. ³⁶ Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Miihaiñoobaco mijiiibeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño janaaniviro jiiibogomoro feehicaumo. ³⁷ Jaaneri sihidi abafaituumoro neehicaumo: Paryi fanoovaco imino mooniibo, uguubutimejeque guubusuubo, ihiimaatimejeque iimaasuubo icano, noomoro.

Jesu Siino Sihidi Miyaminaaco Machusuhi.

(Mt 12.32-39)

8 Jaasumi sihidi miyaminaa siino igaivuuhi. Jaarumo imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu jiiibogominaaco ocoovaboro nuuhi: ² Idaasuguehi jito miyaminaaco mifucuci, safucu idiino jino uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta chahacuhi. ³ Jaamo machutimoco ijaanojaago galluuruva jiihaivi ajebari nacatejirumo. Miuro diitoti saatoho tehesinoti saahinihi, nooboro.

⁴ Jaanegui jiiibogominaa diiboco nuuhi: ¿Milli bu mamachusujirahi jino miihaiñooba iijano achahigo mihicamo? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu minoodino amiihai maahuno icahi? nooboro.

i 7.24: Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevi, onoonoco.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti mihicaci idiino, noomoro.

⁶ Jaanegui tajiibaubo miyaminaa baavi icasiicamaaiqui. Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayiciuboro Mooaanima tohicaejhallivi iimaaubo. Jaadi tohicajeque iquisicuuboro ijiibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. ⁷ Jaabadiro bu miidino taavati iicaumoco Jesu tolliro Mooaanima ihiimaauboro diitoco aciuhi imiyaminaama ihifequi. ⁸ Jaanoco famooro amachuumo sihidi tuvauhi. Jaadi ihatyuvoco naniumo gahafusuuhi sahuse juugahuseti miibaici idiino. ⁹ Jaanoco amachuumo cuatro mildimo janaanici iicaumi. Jaadi jari diitoco Jesu galluui. ¹⁰ Jaadi ijiibogominaama meenegafaño ijicafutumoro fuuhi Damanuta jiinijevi.

Fariseomi Niquejeo Jiibogoco Dilluhi.

(Mt 12.1-4)

¹¹ Jaana fariseomi asaamoro Jesuma iimaacasihicauhi. Jaamoro jilli ifurumo inisumo diiboco dilluui: Eneecata niquejeo mityaco mihaico dihifusu, noomoro.

¹² Jaanegui Jesu ijeebiifañodi sefano ajaguisiuboro nuuhi: ¿Collihi jisumio miyaminaa niquejeo mityaco dilluhi? Miyanotiro, amihaico neehi: Jimiyaminaaco niquejeo mitya iifusurajitih, nooboro ¹³ diito ifariseomico ejevesuuboro siino meenegafa ijicafutuuboro onagoo muuaivi jiibogominaama fatyuuho.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mt 12.5-12)

¹⁴ Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutimo. Sahicagayiro imaahuhica diitoma imeenegafaño icauhi. ¹⁵ Jahi diitoco Jesu nuuhi: Magaihuini icigusuno mihica fariseomi, Herode icamo juurisutaguijinioti, nooboro.

¹⁶ Jaaneri jiibogominaa sanomiro noocasihicauhi: Fine añiminaa maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.

¹⁷ Onocasinoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monocasihi? ¿Nacu aivo magaajatihi, mehesicinicutihi? Cuhufocani amiihai jeebiino fine. ¹⁸ Amiihai aalliinoma mihicarumo mahatymetih, monohojivarumo muguubutihi. Jaana mehesicinitih sahusedino maahunoco cinco mildimoma iifusumi. ¹⁹ ¿Nacu minoodiibaiva ihatyuvoco mananiuhi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Fahuseeci motihaiti miibaici idiino, noomoro.

²⁰ Jaadi bu nuubo: Jaana sahuse juugahuseti miibaicico cuatro mildimoma iifusumi. ¿Nacu minoodiibaivaco mananiumo magahafusuuhi? nooboro.

Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahuseti miibaici idiino, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesicinitih, nooboro.

Jesu Betsaidavi Aatymetiiboco Buheesuhi.

²² Jaanobuunati Betsaidavi iifutuumo. Jahi Jesujaa aatymetiiboco sivaumo: Diiboco dudiici, noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diiboco ihuseti agaayiciuboro tuucuumigayiti buhigovi satyuuhi. Jaaboro ihaalliicico ijiireri amaisuuboro ihuseque ihallivi ficuui. Jaaboro diiboco dilluui: ¿Naa, miivigayi daatymehi? nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo emeciuboro nuuhi: Miyaminaaco imohonobadi jeevamoco atymehi. Jaarumo iguehi, nooboro.

²⁵ Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaalliihallivi ficuuhi. Jaadi siino emeeciuhigo ivi diiboco ihaallii imitucuuhi. Foovono paryi imino atyimecuubo. ²⁶ Jaadi Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jiibeguehi: Diibo Cristo Asaajuibo Jesu Iicanoco.

(Mt 12.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Jaanobuunati Jesu jiibogominaama fuuhi Cesarea de Filipo cuuminojaago jahi jiilhaivi dilluubo jiibogominaaco: ¿Nacu uuditi, milli miyaminaa neehicamo? nooboro.

²⁸ Jaanegui nuumo: Jua Nitiminaafi, saatohe neehicahi. Jaanoti saatohe: Elia, neehicahi. Jaanoti saatohe: Cajaanihacho fine siicijeototi Moocaani iimaaminaafi iicaabo, neehicahi, noomoro.

²⁹ Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amiilai, miijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Iijoho Cristo, nooboro.

³⁰ Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Miilaiñoobaco miijibeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jiibeguehi.

(Mt 12.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Jaadi ticoniubo diitoco jiibuguubo. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo guiraajino idaasuno iicano. Quillahuto iijiti sacerdotemi aivojitoti, caatiniminaa icamo guiraano uco jiiheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro. ³² Jilli diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhigovi ijeevadi Jesuco asatyuuboro ticoniurahi iibaabo. ³³ Jaarunaa Jesu acajebeveuboro jiibogominaaco emeeciuboro Pedroco iibaui: iUuti buhigovi minifoto iijoho Satanasi idiicaabo! Jilli dihesamaaje Moocaani esamaajebadi jeevatihii. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro. ³⁴ Jesu jiibogominaa, bu miyaminaa icamoco ocoovauboro nuuhi: Cajaanihacho tadyojicuti asanoco idiimogoo bo difiico guinodi ficu. Jaaboro ifiico idaasuno omoonisujinoco iguitiibo tadyojicuti disaa. ³⁵ Miho ifiico agaijiibo ifiico mitasuji. Jaanoti taajiguiinodi, bu tajiibogo iijiguiinodi icano ifiico imitasuubo, ifiico taajasuji. ³⁶ ¿Nacu milliti imijiruno miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo ijeebiico imitasuruva? ³⁷ ¿Nacu minoodino fine jaadujiruubo ijeebiico itaajasuqui? ³⁸ Jaabadi cajaanihacho uuti, tajiibogojiti icano jisumio miyaminaa jino Moocaani jeevesuminaafeenevi unucufeebeti, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji johono Guihirubi aivojiri itoomominaama asaadi, nooboro neehicauhi.

9 Jaadi bu neehicaubo: Miyantiro, amihaico neehi: Jineeri jino iicamoti saatohe guijevejitihi Moocaani aivoji imityama asanoco aatyimetinohachuta, nooboro.

Jesu Siibadi Iminifotooboro Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 12.1-13; Lc 9.28-36)

² Jaanobuunati sajaguisi nijequeti Pedro, Jacobo, Jua iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo bai nijequevi. Jahi diito imefeene siibadi minifutuubo.

j 8.34: Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve imohobujeque diciibo tadyojicuti disaa.

³Igaachehu aricuno minifutuuhu seseene nitiminaati cajaatyoba aivo tolli eseeetesujitirubadi. ⁴Jaabovi Elia, Moise icamisi jafeveuhi. Jaamisi diiboma iimaahicauhi. ⁵Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jeneeri mihicano. Masii migaaci, saga icano nijeganoco minijeganiqui iidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nooboro. ⁶Jaaneri diito ijiibogominaa sihidi igutumoro milli eneejiruno achahauneguiiha Pedro tolli nuuhi.

⁷Jaasumiro aimuufai ihallivi iniituuno diitoco fabaacuui. Jaanaa ihaimuufafañoti guubuvusuuno: Jaani taseemene agaijiibo. Jaabo onoonoco imino muguubunici, unuuno.

⁸Jaanegui emeeciurumo miihaiñoobaco atyimecuutíhi idiibocoro Jesuco atyimeumo.

⁹Jaadi tobai nijequeti iniituudi Jesu diitoco nuuhi: Miihaiñoobaco miijiibeguedino mahatyimeneque jari uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iguijevebe siino ubuheetenehachutahiica, nooboro.

¹⁰Jaanegui miico jibugutuimo, jilli sanomiro dillucasihicauhi: ¿Jineje fine oono guijevefeneti siino ubuheetejino onoono? noomoro. ¹¹Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Milliti jaana caatiniminaa: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

¹²Jaanegui Jesu nuuhi: Jiíhi, miyaano Elia iticoni saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachujiibo. ¿Milli nacu Caatinihaamefaño uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti noono? Miíro idaasuno icajiibo, jiihevecafetejiibo icano noono. ¹³Miíro jino amiihaico neehi: Miyaano Elia saahinicuui. Jaaruuboco iimogobadi mooniumo diiboti Caatinihaamefaño: Jilli icajiibo unuucubadi, nooboro.

Jesu Buheesuhi Sicafefi Ijima Icauboco.

(Mt 12.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴Jaadi ifutuumo saatoho ijiibogominaa iicauhigo. Jaamo atyimeuhi sihidi miyaminaa diito uufequeri iicaunoco, tolliro bu caatiniminaa icauhi diitoma ejenaucasimo. ¹⁵Jaanaa Jesuco miyaminaa aatyimeumoro sihidi jabafituuhi. Jaamoro diibojaa jinoociniuhi idillutuumo. ¹⁶Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaucasíhi? nooboro.

¹⁷Jaanegui diitofeeneti saafi iimusuuhi: Jiibogominaafi, dijaa taseemeneque sivahi iimitino ijima iicaabo, diiboco iimaasuhicatihi. ¹⁸Jilli fahijivaro diiboco agaayiciiboro baavi gañiicahi. Jaaboro diiboco iijiti jivaasecuro iinusuboro igaiñooco ojisusuhicaabo. Jaadi diiboco sifañisuhicaabo. Jaanegui dijiibogominaaco tajiibacurahi ihijico diiboti buhi igañiiqui. Jaarumo fiivototíhi agañinoco, nooboro.

¹⁹Jaanegui Jesu nuuhi: Hi, jeedi fine amiihai miyaavogoma machahano miyaminaa mihicamo. ¿Mihachuta fine, amiihaima icaji? ¿Mihachuta fine, amiihaico jaabiciji? Ene juugavi siva tosicafefico, nooboro.

²⁰Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaarunaa ihiji Jesuco aatyimeuboro tosicafefico vivi vivi miniyiubo. Jaaneri baavi cavininamaaiboro acutuubo iijiti jivaasecunoco gañiiboro. ²¹Jaanegui Jesu caanico dilluui: ¿Mihachuta jilli icacuubo? nooboro.

Jaanegui caani nuuhi: Seemenitiro. ²²Fiiva foova ihiji diiboco ciijigaifaño, nifaihufaño icano gañiisuhicahi, ifuruubo diiboco igaicaaqui. Jaanegui miíhaico didaasugoobo millihacho miíhaidi mooni, nooboro.

²³Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Eti naha imiyaavogohachijii. Imiyaavogobedi fanoova sihidi jeevatíhi, nooboro.

²⁴ Jaanegui diibo gaihivuuhi: iJīhi, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanici miyaaveguequi, nooboro.

²⁵ Jaanaa Jesu miyaminaa sihidi iigaivuunoco aatyimeuboro tohimiti ijico ibauhi jilli nooboro: Idiimaasutino iji, uguubusutino iji, ico uujoho tajiibahi dihiino diiboti. Jaaboro siino diibofaño dicafutucuudino, nooboro.

²⁶ Jaanegui ihiji agaihivuuboro diiboco siino vivi vivi miniyiuihi. Jaadi diiboti iinuubo miguijevecubadi diiboco omoonihiniuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecuubo, neehicauhi. ²⁷ Jaarunaa Jesu ihuseti agaayiciuboro diiboco gañiyiciuihi. Jaaneri diibo julleveuhi.

²⁸ Jaadi Jesu ijafa ijicafutuuhigo ijiiibogominaa ijeevadi diiboco dilluuhi: ¿Milliti jana mīhai magañiitihi tohimiti ijico? noomoro.

²⁹ Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ijimi ticovono iinotatihi. Jilli Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.^k

Siino Jesu Iguijevejinoco Jībeguehi.

(Mt 12.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Jaadi toonoti ufuumo Galileafañodi fatyuuhi. Jaamoco mīhaiñooba agaajacinoco Jesu imuguutihi, ³¹ ijiiibogominaaco ijiiibugumaño. Jaabo neehicauhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji. Jaaboco uco guijenijimo. Jaaruuboco uco iguijenicuruubo mifucuci, safucu icano nijequeti siino buheeteji, nooboro. ³² Jilli diitoco ijiiibugurunoco gaajahicautimo, bu idilluqui omoonirumo iguihicauihi.

¿Cajaani Fine Imiyaabo?

(Mt 12.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Jaadi Capernau cuumivi ifutuuihi jaabe iicacudi Jesu ijiiibogominaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jīhaivi amīhai ihiimaacasimoro masaahicahi? nooboro.

³⁴ Jaarunaa diito iimusutihi: ¿Cajaaniji fine aivo mīhaiti imiyaabo? noomoro jīhaivi ihiimaacasiumaño.

³⁵ Jaanegui Jesu acasiivuuboro fahuseeci motihaiti miimisiici idīno iicaumoco ocoovaaboro nuuhi: Cajaanihacho amīhaiti imiyaaboti iicagoobo, famooguiinovi iminifotooboro famoocoro ijeecivequi, ³⁶ nooboro seemeneque īciuboro diitofeenevi ficuuihi. Jaaboro tooseeque ihiibiciuboro diitoco nuuhi: ³⁷ Cajaanihacho tamomoco imiyaavogomaño jiiibadi seemeneque agaayicimo uco gaayicichi. Jaamo bu uco agalluuboco tolliro gaayicichi, nuubo ijiiibogominaaco.

Mominaafi Iicatiibo Mojaagodi Icaabo.

(Lc 9.49-50)

³⁸ Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojiibogominaafi, meeci, saafiico mīhai mahatyimehi dimemeri iimitino ijimico buhi agavaracuuboco. Jaaruuboco mīhai mīhiibahi, mīhaima iigotineguiiha, nooboro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mihiibajirahana. Mīro saafi tamomofañodi niquejeo mityaco eheetavoobo goovano uuditi imitino iimaajitiibehiica. ⁴⁰ Mīro mojaagodi iicaabo mominaafi iicatiibo. ⁴¹ Jaanoti cajaaniyohacho amīhaico Cristooto mihicaneguiiha nifaihuco aacimo miyanotiro toono jaadaco gaayiciji.

k 9.29: Sahaamefaño noono: Jilli machutimo mahaigomoro Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.

Imitifaño Agañisujiruno Ñihicu.

(Mt 12.6-9; Lc 12.1-2)

⁴² Jaanoti cajaanoyhacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomoti saseeque imitifaño agañisumoco aivo imijiruno guisibatyigabari icodaaheti mudujenimoro muuaifaño magañiino. ⁴³ Jaanegui dihuse ico imitifaño agañisuhachi quiticiibo buhi gañii. Miïro imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti imijitirumo fahuseecima diicaabo ciijigaifaño ofoono tahi ufucuro iciijigai ajabaavejitihigo, ⁴⁴ bu jiihoho icarumo echeemejitihigo icano. ⁴⁵ Jaanoti bu ditihai ico imitifaño agañisuhachi quiticiibo gañii. Miïro imijiruno satihaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanoti fatihaicima idiicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi. ⁴⁶ Tahigo jiihoho icarumo echeemejitihigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano. ⁴⁷ Jaanoti bu dihaalli ico imitifaño agañisuhachi buhudaruubo gañii.^l Imijiruno Moocaani aivojifaño sahiimaryo diicaabo ofoono. Jaanoti faayicimaryo diicaabo ciijigaifaño gañicafetejirahi. ⁴⁸ Tahi jiihoho icarumo echeemejitihigo, iciijigai ufucuro ajabaavejitihigo icano.

⁴⁹ Jaabadi miïro paryi famooro ciijigairi imuhunicafetejimo.^m ⁵⁰ Imiruno imuhu jaaruno iimo afatyucuudi, ÷jinejere dojicuviro mihimutusujirahi? Jaanegui amiïhai imoma mihica. Jaamoro fahigova sabadiro sajeebii mihicacasi, nooboro.

Jesu Judea Jiinjieri, Bu Perea Jiinjieri Icano Iguehi.

(Mt 12.1-12; Lc 12.18)

10 Jaadi Jesu Capernauti ihiinuudi fuubo Judea jiinjievi Jorda onegueehi iicano jiinjievi. Jahi siino miyaminaa diibojaa igaivuui. Jaamoco jiiibeguehicaubo iicahicaubadi.

Jesu Jiibeguehi Gaigoomico Ejeevesufinoditi.

(Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

² Jaanaa fariseomiti saatoho Jesujaa asaamoro diiboco dilluvauhi iifurumo diiboco igaayiciqui: ÷Naa fine imijiruno aiji mogaico ejeevesuno? noomoro.

³ Jaaneguiha diitoco nuubo: ÷Milli nacu Moise amiïhaico tajiibauhi? nooboro.

⁴ Jaanegui nuumo: Miïro Moise tajiibauhi jeevesuhaameque mahacimoro amiïhai taabaco mejeevesuhica, nooboro, nuumo.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miïro amiïhaico Moise tolli tajiibauhi amiïhai huhofejeebiico aatyimeuboro. ⁶ Jaanoti iticoni Moocaani paryi fanoovaco ifiivususumi gaifi, gaigo icano fiivusuboro. ⁷ Jilli iicamaño gaifi caanico, seejico icano jeevesunicihii mogaima iminifetequi. ⁸ Jaamisi saafiibadiro icanicicuui. Jaamaño miimisiici icacuutino saafiirucu. ⁹ Jilli iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyaminaa mudugaacucuudino, nooboro.

¹⁰ Jaadi jaaha iicacuudi jiiibogominaa siino diiboco toonoditi dilluui.

¹¹ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuboro sifigoco iicibi

l 9.47: Jino jilli imitico deetavedino eneejiruno.

m 9.49: Sahaamefaño noono: Jaabadi miïro paryi famooro ciijigairi imibachucafetefihi.

iticoniogohallivi ajeva imitico icihi. ¹² Jaabadiro bu gaigo aijico jeevesugoro sifiico atajevago tolliro ajeva imitico icihi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mt 12.13-15; Lc 12.15-17)

¹³ Jaanaa seemeque sivaumo Jesujaago diitoco idudiiciqui. Jaarunaaca jiiibogominaa toseejeque isivaumoco iibahicauhi. ¹⁴ Jaanoco Jesu aatyimeuboro sifiiratuuhi. Jaaboro diitoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fine mihiibano. Miiro Moocaani aivoji diito seemebadi iicamono.

¹⁵ Miyanotiro amihaico neehi: Jino seemene iicabadi Moocaani aivojico agaayicitiibo ufucu feejitihii Moocaani aivojifaño, nooboro.

¹⁶ Jaaboro toseejeque ihiibiciiboro ihallivi ihuseque ficuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima iimaauhi.

Sihidi Inihibamima Icaabo Jesuma Imaahi.

(Mt 12.16-30; Lc 12.18-30)

¹⁷ Jaamañoti Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyaminaafi iticovodi jinafatyuuboro iguino ememuiivuuboro diiboco dilluuhi: Idiimiibo Jiibogominaafi, ¿jinejeque fine, uujoho moonijirahi ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Milliti uco idiimiibo neehi? ¿Miijoho, nacu, iimiibo? Idiiboro saafiuro Moocaani iimiibo. ¹⁹ ¿Nacu gaajahi Moocaani tajiibajico? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco diibeguedino, bañisudino, diicaanimisico gaiji, nooboro.

²⁰ Jaanegui diibo nuuhi: Jiibogominaafi, seemenetiro paryi toonoco uujoho imino moonicichi, nooboro.

²¹ Jaanegui Jesu emeciuboro diiboco gaijiuhi. Jaaboro nuubo: Sanurucu aivo dihimega icano; paryi dinehejeque naajete. Jaaboro iidaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.ⁿ

²² Jilli diiboco unueneri sihidi idaasuvuuboro, idaasuno fuubo sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo inihibamico gaijiuhi.

²³ Jaanegui Jesu ihuufococo emeciuboro jiiibogominaaco nuuhi: iAivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono! nooboro.

²⁴ Jaaneri jiiibogominaa sihidiro jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu siino diitoco nuuhi: iTaseeme, tihicani Moocaani aivojifaño ofoono!^o ²⁵ Miiro sihidi jeevatitiruno camello januutupaajeri afatyono. Jaano janaanici aivo sihidi jeevano inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁶ Jaaneri imi janaanici ajabafiituumoro dillucasihicaumo: ¿Jana cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco emeciuboro nuuhi: Miyaminaadi aivo sihidi jeevano. Jaanoti Moocaanidi sihidi jeevatino. Miiro diibedi jineje itihinoba chahahi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Miiro mihai paryi mubusumijeque mejeevesuhinimoro iima mihiguehi, nooboro.

n 10.21: Sahaamefaño noonon: Diguijeve imohobujeque diiciibo tadyojicuti disaa.

o 10.24: Sahaamefaño noonon: iTihicani sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifaño ofoono!

²⁹⁻³⁰ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyantiro amihaico neehi, cajaaneyohacho iijaco, inahabomico, inagomico, seejico, caanico, iseemeque, iijiinijeque icano taguinodi, bu tahalliti taajasuiibogouinodi icano ejeevesumo gaayiciji jino jijiinijehallivi ciendifova janaanici iijanoco, inahabomihaco, inagomihaco, seejico, seemeque, jiinijeque icano idaasuno omooninofeeneti, bu jaadi ufucu asaajino niquejevi ifinijitino fiivoma icajimo icano. ³¹ Jaanoti guiraamo jisumi sihidi ejeevamo iicarumo guinovni minifeteji. Jaanoti guiraamo jisumi guinovni iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji, nooboro.^p

Jesu Iguijevejinoco Siino Jiibeguehi.

(Mt 22.17-19; Lc 12.31-34)

³² Jaanaa jiihairi icacuumo Jerusalejaagovi ufuumo. Jaanaaca Jesu jiiibogominaaco imegavi siiguehicauhi. Jaamo diito sihidi jabafituumo. Jaarunaa saatoho diibo dojicuti ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseeci motihaiti miimisiici idiino iicaumoco ijeevadi ocoovauboro ticovauhi jiiibuguubo diibo idaasuno iicaujinoco.

³³ Jilli nooboro: Memeeci, jino Jerusalejaago mefeeci. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi lfiivuuubo sacerdotemi aivojito usefano, caatinimina usefano icano acicafeteji. Jaamo uco guijevefano ohoovicimoro sihigootoco acijimo. ³⁴ Jaaboco uco diito dejecumoro aamijimo, jirebamaajimo icano. Jaadi uco guijenijimo. Jaaruubo uujoho mifucuci, safucu icanobuunati guijevefano siino buheeteji, nooboro.

³⁵ Jaanaa Zebedeo achimisi Jacoobo, Jua icamisi Jesujaa asaumisiro diiboco nuuhi: Mojiibogominaafi, mihimeguehi ico midillunoco misico adaacinoco, noomisiro.^q

³⁶ Jaanegui Jesu diitosisico nuuhi: ¿Milli amiisico uujoho omooninoco mihimeguehi? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuumisi: Mihimeguehi misico dihaivojifano acasiacunoco saafiico dinaninaagonovi, saafiico dimiyanaagonovi icano, noomisiro.

³⁸ Jaanegui Jesu diitosisico nuuhi: Jilli aivo amiisi toono magaatatinoco midilluhi. ¿Nacu amiisai uujoho idaasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu idaasuno iicajifaihuri uujoho initicafotofaihuri miniticafetejirahi? nooboro.^r

³⁹ Jaanegui: Jihi, nuumisi.

Jaarunaa Jesu diitosisico nuuhi: Miyaano fine uujoho aaduhilluonoti mahaduji, bu uujoho initicafetejibadi miniticafeteji icano. ⁴⁰ Jaanoti naha oono taananinaagonovi, bu tamiyanaagonovi icano macasiivejinoco uujoho acijitirahi. Jaanoti jaatyo idiimeguiiharo iimibachucininoco diito gaayiciji, nooboro.

⁴¹ Jaanoco saatoho jiiibogominaa uguubumoro Jacoobomisijaago sifiratuuhi. ⁴² Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amiihairyo magaaacuui jiinijeminaa aivojito iijiinijeque atajiiibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari miyaminaaco guinonifih. ⁴³ Jaabadi amiihaifano tolli icajitino. Jaanoti amiihaifanoti sihidi ejeevaaboti iicaqui, jilli saatoho jeeicibominaafiti miminifoto. ⁴⁴ Jaanoti bu cajaanihacho

p 10.31: Griego iijiri noono: Jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvi minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvi iicamo tusumi imegavi icaji.

q 10.35 Mt 22.20-28

r 10.38: Jilli eneejiruno: ¿Nacu amiisi uujoho idaasuno iicajibadi mihicajirahi?

amiihaifañoti imiyaaboti iicagoobo paryi amiikai jeecivominaafiti minifeteji. ⁴⁵ Jaabadi miiro uujohe Miyaminaafibadi Ifiivuubo, uco ijeeceivequi saautihi. Jilli uujohe ejeecivooboro miyaminaahallivi tafico aacinofeenedi guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyimesuhi.

(Mt 22.29-34; Lc 12.35-43)

⁴⁶ Jaanobuunati iifutuumo Jerico cuumivi. Jaacuumiti Jesu jiiibogominaa, bu sihidi miyaminaa icamoma tuucuumiti fuunaaca Bartimeo onoo ajashuno aatyimeutiibo Timeo achi jiihaijiniri giciniuhi nihibamico idilluubo. ⁴⁷ Jaanaa Jesu Nazareoobo asaanoco agaajaciuboro ticovaubo sefano ocoovadiicuubo: iJesu David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁸ Jaanoma iicamo saatohe diiboco: Illiivequi, noomoro iibauhi. Jaarunofaño janaaniviro coovadiivehicaubo: iDavid Iyaachi, uco jeedi didaasugo! nooboro.

⁴⁹ Jaanegui Jesu uguciivuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi. Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ico coovaabo, noomoro.

⁵⁰ Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi. ⁵¹ Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeutiibo diiboco nuuhi: Jiiibogominaafi, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁵² Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuui imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyimecuuhi. Jaaboro Jesu dojicuti jiihairi fuubo.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafeteji.

(Mt 22.1-11; Lc 12.28-40; Jn 12.12-19)

11 ¹⁻² Jaadi Jerusale fiitino iifutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jinivi Olivohono iicagaji ticovovi. Jaamañoti Jesu jiiibogominaatisiti miimisiicico galluuhi: Mofoo, oono moticovo iicacuumijaago. Jahi mahatyimeji burrogayi duujeciniiboco miihaiñooba diiberihi iigotiiboco. Jaaboco misinaayumisiro juu misiva. ³ Jaanoti miihaiñooba amiisico: ¿Collihi misinihi? onoohachi, monoo: Mohaivojiiibo eneeneguiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

⁴ Jaanegui ufuumisi atyimeteuhi burrogayico guhugajinivi jahisivi jiihaifaño duujeciniiboco. Jaamisiro diiboco sinaayumisi. ⁵ Jaarunaa saatohe tooneri iicaumo diitisico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonihi? ¿Collihi muburroco misinihi? noomoro.

⁶ Jaanegui diitisi diitoco Jesu unubadi nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo. ⁷ Jaaboco Jesujaa iifutusuudi igaachehunoco diibohallivi ificuudi Jesu ihalli casiivuui. ⁸ Jaanaaca bu sihidi saatohe igaachehuner i jiihaico jeebuhicaui. Jaanoti saatohe imoho jaainoco iquitimoro jiihaifa tafusuhicaui.

⁹ Jaanaaca imegavi ofoomo, bu dojicuti asaamo icamo sahaguehicaui: iHosana! Imicani Mohaivojiiibo memeri asaabo. ¹⁰ Imicani aivoji asaano; mootadi siicjeobo David aivojibadi asaano. i'Tolliro niquejefa Hosana Moocanico masahago! noomoro.

¹¹ Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jicafutuubo. Jaadi fanoovaco fahigovavi emeechicaudi fuucuubo paryi ijiibogominaama Betaniavi mihijicuneguiiha.

¹² Jaano sesevede Betaniati ufuuhi Jesuco ajeba aivuuhi.^s ¹³ Jaanaa tehesinoti atyimeubo higueraho sihidi aamevahoco. Jaanegui meecituubo: Fine inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jilli boti aamenereu noovautiho onoovafisumi iicautimaño. ¹⁴ Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Miihaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitih, nooboro. Jaanoco ijiibogominaa guubuui.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 22.12-16; Lc 12.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Jaanoti ufuumo Jerusalevi ifutuui. Jaadi Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivi gavaracuubo. Jaabadiro bu nihibamico uhuumisuhicaumo mesanoco baavi gavaracuubo, bu tolliro nimiihumico anaajehicaumo icaganoco mooniubo icano. ¹⁶ Jaaboro imuguutiibo miihaiñooba siinoco toojafañodi acañiunoco. ¹⁷ Jaadi jilli nooboro diitoco jiiibeguehicaui: Miiro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji paryi faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiyui, nooboro.

¹⁸ Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo uguubumoro diiboco toonohalliti igaicaauqui ituma ifehicaui: ¿Naa fine, milliti momooniji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicaui paryi miyaminaa diibo ijiibegueneri ajabafitehicaunoma iicaumo. ¹⁹ Jaadi mihijicuneguiiha Jesu tuucuumiti fuucuui.

Higueraho Ochoomono.

(Mt 22.20-22)

²⁰ Jaano sesevede siino fucuro tomañodi afatyumo atyimeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco. ²¹ Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meeci mojiibogominaafi, mee oono higuerahoco iijoho afaijahiniho chuumucui, nooboro.

²² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo. ²³ Miyanotiro amiihaico neehi: Cajaatyohacho jigajico: Jinooti eedenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiji tolli icajino. Jaamo ijeebifañodi guucibatimo jino onoobadi iicajinoco imiyaavogohachiji onoobadi icajino. ²⁴ Jaanegui amiihaico neehi: Paryi Moocaanico midillunoco, magaayiciji, noomoro midilluhachiji amiihaidi tolli icajino. ²⁵ Jaamo bu Moocaanima mihimaasumi cajaanomahacho imitino mihicahachiji diitoma mihimibachusihachiji niquejefaño iicaabo amiihai Caani amiihai imitico buusuji. ²⁶ Jaanoti mihimibachusitihachiji amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico buusujitih, nooboro.^t

²⁷ Jaadi uumiumo Jerusalevi ifutuui.^u Jaadi Jesu templojafañodi igooboro feehicaunaaca sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaamoro ²⁸ diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijiri iijoho jinehejeque jilli moonihicahi? ¿Miiijoho ico tomityaco jilli mooniqui aacineri? noomoro.

s 11.12: Mt 22.18-19 **t 11.26:** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

u 11.27: Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

²⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tolliro amihaico dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiji, amihaico neeji comityari uujoho jino omooninoco. ³⁰ ¿Nacu Jua nitihiji cuucatioju? ¿Niquejejaagotioji, nacu miyaminaajaagotioji? mihiimusu, nooboro.

³¹ Jaanegui sanomiro noocasihicauhi: Niquejeoji munuuruva du mihaico: ¿Jaanoco bu collihi mimiyaavogotih? neejiruubo. ³² Jaanoti bu miyaminaajaagotioji munuuruva, imijitiruno noomoro, noocasiumo miyaminaaco iguiumoro. Mihiro paryi famooro miyaminaa Juaco miyaano Moocaani iimaaminaafi iicaunoco agaajauneguiiha. ³³ Jaamoro: Magaajatih, nuumo Jesuco.

Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amihaico jilliti moonihi eneejiruno, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 22.33-46; Lc 22.9-19)

12 Jaadi Jesu ticoniuh siinovi ooviciiboro ijiibuguubo: Saafi miyaminaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallidi mecuniuhi, bu ifafaihuco iicijinoco eetavuubo, bu tolliro tofaguifeenetit torrehacico eetavuubo tohaci nijequeti toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudicamaajeminaaco tofaguico utuumusuhiniuboro sihi thesesino fuubo.

² Jaano ibaacu onovacudi iicojiminaafico galluubo diito tofagui dudicamaajeminaajaago: Tamañoco diicito, nooboro. ³ Jaaruuboco diito agaayiciumoro ahaamihicaudi botiiboco dojicuviro galluumo.

⁴ Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tolliro iinigaiti agafucuhicaumoro diiboco aivonoono enehicaumoro botiiboco galluuih.

⁵ Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumoti saatohoco aamiumo, jaanoti saatohoco gaisiraiciumo icano.

⁶ Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijiubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fine bocigujimo, nooboro.

⁷⁻⁸ Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadiji mihihi toono abajatoti mihicaji, noomoro diiboco agaayiciumoro guijeniumo. Jaamoro diiboco toonoti buhigovi gañiiumo, nooboro ⁹ diitoco Jesu dilluuih: ¿Fine milli tofagui abajaabo diitoco moonijirahi? Mihiro asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuuuboro ifaguico sidudicamaajeminaaco acijirahi. ¹⁰ ¿Nacu memecitihica Caatinihaamefaño jilli onoonoco?

Guiisiri iijanoco eetavonicimo imi guisibaco itihisumoro gañihi.

Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icih toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. ¹¹ Jinooco Aivojiibo Moocaani eetavehi. Jaano aivo mihaidi sihidi jeevahi, noono Caatinihaamefaño, nooboro.

¹² Jaanoma iicamo Jesuco igaayiciqui mooniumo diitoco eneejirunoco siinovi ooviciiboro onoonoco agaajaciumoro. Jaarumo miyaminaaco iguiumoro diiboco ejeevesumoro fuucuumo.

¹³ Jaanobuunati Jesujaa galluumo fariseomioto iicamoco ifurumo diiboco millihacho onoonoti igaayiciqui. ¹⁴ Jaamo asaamoro diiboco nuuhi: Jiibogominaafi, ijoho miyaminaa onoonoco

jeecivotiibo miyaabo idiicanoco miikai magaaajahi, bu paryi miyaminaa sabadiro desicinifinoco magaaajahi icano. Jaamaño Moocaani jiihaico miyanotiro diibeguehica. ¿Naa iidi imino Cesar ajaadusunoco majaaduno? ¿Nacu majaadujitihii? noomoro.

¹⁵ Jaarunaa ibañiifira jeebiico agaajaciuboro diitoco nuubo: ¿Collihi uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciui, nooboro.

¹⁶ Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeciuboro diitoco nuuhi: ¿Nacu miijoho imene jino, bu jino imomono icano? nooboro.

Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.

¹⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri sihidiro eetyehicaumo.

¹⁸ Jaanaaca diibojaa saatocho saduceomi iguijevecumo siino buheetejitihii onoonicimo asaamoro diiboco dilluvauhi:^w ¹⁹ Jiiibogominaafi, Moise miikahidi jilli caatiniuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevachihiji inahabo ifibajigoco iiciiboro inahabobuuna esemevase caani momofaño icaji, nooboro Moise. ²⁰ Miiro saatocho sano nahabomiro icauhi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaruubo seemevatiiboro guijeveuhi. ²¹ Jaanegui saafi inahabo ifibajigoco iciuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu allivioobo. Jaaruubo bu tolliro icauhi. ²² Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevautihii. Jaano niijetueti bu tolliro diigo guijeveuhi. ²³ Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji? fine famooro diigoco ataabavacuumano, noomoro.

²⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuhi: Jilli amiihai mitihiivehi Caatinihaamefaño onoonoco, bu Moocaani gaaja iicanoco magaaajatiimaño.

²⁵ Miiro guijeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo taabavacasicujitihii niquejefaño iicamo toomominaabadiro icacuujimo.

²⁶ ¿Nacu toono guijeveinaa ubuheetejinoti Moise aamefaño, onoonoco amiihai memecitihiiica? ¿Milli nacu Moocaani diiboma iimaauhi imoho ijigaunofeeneti? Miiro nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiiibo, nooboro. ²⁷ Jaamaño Moocaani guijeve aivojiiibo icatino. Moocaani ubuheeme Aivojiiiboro. Jaamaño aivo amiihai jilliro guiraano mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.

(Mt 22.34-40; Lc 12.25-28)

²⁸ Jaanaaca saafi caatiniminaafi gaseuhi diitoma ihiimaacasinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusuunoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Cono aivo tajiibati aivo obocino? nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; muguubu Israel idiiboro saafiuro Mohaivojiiibo Moocaani. ³⁰ Jaabo Moocaani Dihaiivojiiiboco gaiji paryi dijeebiiMaryo, paryi difiimaryo, paryi dihesamaajemaryo, bu paryi disefamaryo icano. Jino aivo imiya tajiibaji. ³¹ Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco gaiji difiico agaijibadiro, onoono. Chahano satajiiba aivo jino janaanici iicano, nooboro.

³² Jaanoma iicaubo icaatiniminaafi diiboco iimusuhi: Jiihi jiiibogominaafi, miyaanoco aivono neehi, saafiuro Moocaani iicanoco, chahaabo sifi diibo janaanici iicaabo. ³³ Jaaboco magaijino paryi

mojeebiiMaryo, mohesamaajemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeecivonoco ifajicicivi ificuunicino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu sitaaco icano magaijino imino fanoo janaanicivi, nooboro.

³⁴ Jaanegui imino iimusuuonoco Jesu aatyimeuboro diiboco nuuhi: Jii, tehesitihii ijyoho Moocaani aivojiti, nooboro. Jaanotiro miihaiñooba siino diiboma dillamaaicuutihii igutumaño.

¿Miiyoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Lc 22.41-44)

³⁵ Jaanaa Jesu Moocaani iijafaño ijiiibogoobo neehicauhi: ¿Milli jaamo caatiniminaa Cristoco David iyaachi neehicahi? ³⁶ Miiro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedi ihiiamausumi nuuhi:

MohaivojiiBo Moocaani TahaivojiiBo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovi casiivo, diminaaco ditihaiguiino
uujoho ificuunohachuta, nooboro.

³⁷ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: AivojiiBo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jaanoco sihidi miyaminaa iicaumo imono guubunichicauhi.

³⁸ Jaabo Jesu diitoco ijiiibogoobo neehicauhi: Icgisunono mihica caatiniminaati, onono caamovonoono gaachehunoma iigomoco, goohasinofeenevi aivo imino idillunoco iimoyiicifimoti.^x ³⁹ Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimoti, bu machusumi iimimañejeviro iicafimoti. ⁴⁰ Bu fibaijito gaigoomi iijanoco udumitiicimoro ifurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima iimaanicimo sitaaco ibañoiqui. Jaamaño guiraaajino aivo ciijigaifaño ijaadaco agaayicino, nooboro.

⁴¹ Jaanobuunati safoono Jesu Moocaani iijafaño nihibamico ijicuhicauno imega igicinimañoti iifinichicauhi miyaminaa tobafa nihibamico ijicumoco. Jaamo saatoho sihidi inihibamima iicameheje guiraano jicuhicauhi. ⁴² Jaanaa saafigo idaasuno fibaijigo agaseugoro tobafa mijegayicico jiihacuvauhi miidino ijaada iicajecico.

⁴³ Jaanoco Jesu aatyimeuboro ijiiibogominaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Ajaamo idaasuno fibaijigo paryi famoova nihibamico tobafa ijicumoco janaanicivi aivo ficuui. ⁴⁴ Miiro paryi aacimo diitoma ucuujivaachutinoti acihi. Jaanoti diigo ihidaasuti paryi acigo tooneri amachujirunoco, nooboro.

Jesu Neehi Temploja Ifinisucafetejinoco.

(Mt 22.1-28; Lc 22.5-24)

13 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañoti inuuboco saafi ijiiibogominaafi nuuhi: Meeeci mojiibogominaafi, bañifiira guuisibano bañifiira iijanotyigaba, nooboro.

² Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyimehi jino iijanotyigabajeque. Jaaruno toonovi iguiisibano siibahallivi, siibahallivi icano atyuuvotino paryi sahi callajaavejino, nooboro.

³⁻⁴ Jaadi fuumo Olivohono iicagajijaago tooja Moocaani iija oonegueehivi. Jaanaaca Jesu giciniuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluui:

x 12.38: Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

Mihimeguehi mihaico idiibogonoco cusu ijoho onoono iicaji. ¿Milliti magajacaji paryi toneheje iticovanoco? noomoro.

⁵ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esicinino mihica mihaifnooba amiihaico bañidino. ⁶ Guiraaajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.

⁷ Jaabadiro bu minaano jiiibogonoti muguubusumi, imucugai ñihicunejeti muguubusumi icano mihiguetejirahana, tolli icajino. Jaaruno toono iniyequeevacuujino icatino. ⁸ Miïro siijiinijeoto siijiinijeotoma moonicasiji, sihaivoji sihaivojima moonicasiji. Jaasumi fahigovavi jiiinije maryibaji, ajebano iicaji icano. Jino idasu iicajino iticovano.

⁹ Jaasumi amiihai ifiico magaihuini amiihaico aivojito iigavomoco acijimo. Jaamo amiihai uco mimiyaavogomo tajiibaminaa aivojiteje imefeenevi masatyocafeteji. Jaamo uuti diitoco mijiibeguehi. ¹⁰ Miïro jiiinije ifinicuujino imegavi taajasujiibogo paryi faajinijeriro jiiibogocafeteji. ¹¹ Jaasumi amiihaico aivojitoco ihaciqui diitojaa asatyusumi: ¿Milli fine meneje? noomoro mehesamaajirahana. Tolli iicacuudi Moocaani amiihai jeebiifano ificuunocoro monoo. Amiihairyo mihiimaano icajitino jilli Moocaani Gaija amiihaifañoti iimaaji. ¹² Jaasu inahaboro inahaboco igaicauqui aciji. Jaabadiro bu caanero isemenequeje isemere caanijaagovi iminifotomoro caanico acijimo sita igaicauqui icano. ¹³ Jaasumi faaboho amiihaico jiiheveji tamomohalliti. Jaarunaa tolli icarunofa ejenaambo taajaji.

¹⁴ Miïro Moocaani iimaajiiibogominaafi caatiniuhi: Johono imitino iidicunoco omooniboro ifinisufinoti jaano templojafaño iicamaño iimimañeri iicacuutinoco mahatyimecuudi, aameque mihiifinichicamo magaaja. Jaadi Judeao jiiinijeri mihicamo ifagajinojaa magaacini.

¹⁵ Jaanoti bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachijiji miniitomoro fañovi mijcafetedino siinobaco mihiciqui. ¹⁶ Jaanoti bu buhi faguifaño mihicamo amiihai gaachehuco mihiciqui jaahevi muhuumidino. ¹⁷ Jaanoti, ayi, fine idasucani icajimo gaigoomi tusumi ovato iicamo, bu imifañoti aduseejema iicamo icano. ¿Milli bu gaajirumo? ¹⁸ Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitifucuje siicurasumi gaatimo mihicahi. ¹⁹ Tsumiji sihidi aivo idasuno mihicaji fucuje icaji jiiinijeque Moocaani ifiivusunotiro aatyimeratifucuje. Jaarunobuunati siino ufucu atyimeracuujitih.

²⁰ Jaafucujeque Mohaivojiiibo ibaaretutiruva tusumi iicajimoti mihaifnooba taajajitirahi. Jaaruubo tufucujeque baaretusujiiibo itaadimo diibo iiciumo toono idasunoti itaajaqui.

²¹ Jaanoti amiihaico saatoho: Memeeeci jaani Cristo, memeeeci jaadi Cristo, onohachijiji: Miyaano meneedino. ²² Jilli jihovoto saaji Cristo ifibadi iminifotomoro, bu Moocaani iimaajiiibogominaabadi icamo. Jaamo sihidi ejeevanonoco eetavejimo niqueje mitya iijinobadi icanehejeque iifurumo miyaminaaco ibañiqui, bu Moocaanita iicacuurumoco ijishitihachijiji bañijimo. ²³ Jaanegui amiihai mityano mihimibaicinicu amiihaico jino uujoho imegaviro jiiibugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyaminaafibadi Ifiivuubo Siino Asaajino.

(Mt 22.29-44; Lc 22.25-33)

²⁴⁻²⁵ Jaasumi toono iidaasufucujebuunati nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitih, bu meeciri niquejefañoti aifeji, paryi niquejefaño iicamo mitya maryibaji icano. ²⁶ Jaadi jarihiica mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufafeenedi sihidi mityama, tahaivojima icano asaanoco.

²⁷ Jaaboro uujoho tatyoomominaaco atajiibamo tañanitamoco igaiyiicijimo fahigovati jiinijejinibaaciti, niquejejinibaaciti icano.

²⁸ Jaanegui oono higuerahotiro magaaja miiro igacano afaivunusumiro ihaamene ruutunichi. Jaanoti ficaba ifiiticunoco magaañanichi.

²⁹ Jaabadi amiikai magaaja paryi fanooro jino uujoho onono iicanoco mahatyimecudi mehesicinicu jiinije ifnijino ifiiticunoco. ³⁰ Miyantiro jino amihaico neehi, paryi jineheje icaji miyaminaa toonoco aatyimejimo guijevetimaacaro. ³¹ Niqueje, bu jiinije icano fatyeji. Jaanoti jino uujoho onono sicamañovi fatyemitih.

³² Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco miikaiñooba gaajatihi. Moocaani toomominaa niquejefa iicarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo gaajatihi icano idiiboro Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.

³³ Jaanegui amiikai mihimibaicinicu toomomoro magaañatihi ihoovofucu csumihacho iicajinoco. ³⁴ Saafi tehesino ifeequi iicojiminaaco idudicamaajeque aaciiboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro, diibo iicanicibadi uujoho feejihica. ³⁵ Jaanegui mihimibaicinicu magaañatihi aivojiibo csumihacho agasejinoco ijicuuviabahacho, fucufenevabahacho, catava ojiiberibachacho, fucurobahacho. ³⁶ Jaanegui mihimocisu amihaico imimañobati asaaboro micigamoco atyimevadiibo. ³⁷ Jino amihaico onoonoco famoocoro neehi mihimibaicinicu, nooboro.

(Mt 22.1-5; Lc 22.1-2; Jn 12.45-53)

14 Jaanaaca mifucucirucu Pascuaco eheetavujino iicauno, bu ijicutaama achahano maahuno jiibaimoco eheetavujino icano. Jaanaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo guinehicauhi millihacho iifurumo sicamañoco abañimoro toonohalliti Jesuco igacaauqui. ² Jaarumo neehicauhi: Jiibaimofa momoonijitih miyaminaa ñaavotimo iicaqui, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesuugo.

(Mt 22.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jaanaaca Jesu Betaniari fojojoma Simon iicaubo ijafa icauhi. Jaabo imachuqui acasiivuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajeaño facicifaihu nardo onoofaihu gatyuuci sihidi ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucugoro ifacicifaihuco Jesu nigaihallivi tucaruugo.

⁴ Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo isifiiratumoro noocasiuhi: ¿Collih oono facicifaihu bañamaaiquifetehi? ⁵ Tofaihuco trescientos denario janaanivivi manaajemere iidaasufimoco mahacitanoco, noomoro diigojaa sifiratumo.

⁶ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collih macasivusuhi? Imino uudi moonigo. ⁷ Idaasufiimo fahijivaro amihaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momooni. Jaanoti uujoho amihaima fahijivaro icajitih. ⁸ Ajaamo idiigoro imino uco moonih tafiico afacicisugo cihojifaño icicafetejino imegavi. ⁹ Miyantiro amihaico neehi: Cuucahacho fahigova jino taajasujiibogoco faajiinijeri ijiibogohigo tolliro jino diigo omoonino jiibogocafeteji, toonoti diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.

(Mt 22.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijiibogominaa fahuseeci motihaiti miimisiici idiimoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoco emecitoobo diitoma

ihiiimaaboro Jesuco diito usefaño ihaciqui. ¹¹ Jaanoco diito uguubuumoro sihidi imo imo minifutuuhi. Jaamoro nihibamico diiboco aciguumo. Jaanoma icaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihaciqui moonihicauhi.

Aivojiĩbo Niinoono Amachuuno.

(Mt 22.17-30; Lc 22.7-23; Jn 12.21-30; 2Co 12.23-25)

¹² Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jiĩbaimo ticovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijiĩbogominaa dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.

¹³ Jaanegui ijiĩbogominaati miimisiico agalluuboro nuubo: Cuumifaño mofoo. Jahi mahatyimeji gaifi iciñuuri nifaihuco asatyooboco. Diiboma mofoo. ¹⁴ Jaabo ijicafotojaoboco monoo: Mohaivojiĩbo jilli neehi: ¿Comecufaño tajĩbogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, monoo. ¹⁵ Jaadi amiihaico iifusujiĩbo guiraamecu caamovohi iicamecu imibachucinicumecuco. Jahi Pascua machutaaco meheetavo miihaidi, nooboro.

¹⁶ Jaanegui ijiĩbogominaatisi ufuumisi tuucuumivi ifutuuhi. Jaamisi atyimeteuhi Jesu unuubadi iicanoco. Jaamisiro tomañovi I Pascua machutaaco eetavucuumisi.

¹⁷ Jaadi jarihiica ijicuuvi Jesu ijiĩbogominaama fahuseeci motihaiti miimisiico idiĩmoma gasevauhi. ¹⁸ Jaamo amachumo giciniumaaca Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi: Jino amiihai uuma mamachumooti saafi uco aciji igaicaauqui, nooboro.

¹⁹ Jaaneri sihidi iidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhicahicaumo: ¿Uujoho icatino, eti? noomoro.

²⁰ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amiihai fahuseeci motihaiti miimisiico idiĩno mihicamoti saafi uma butajefano maahuco efeyacuubo diibeji. ²¹ Jaaruno jilli Caatinihaamefaño uuti onobadi uujoho Miyaminaafibadi I fiivuubo feehe. Jaarunofaño idasucani iicajiĩbo uco aaciibo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuutiibo iicauruva, nooboro.

²² Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayiciuboro Moocaanico graciaco aciui. Jaadi iquisiciuboro diitoco aciubo: I faaji, mamachu. Jino tafi, taahucu icanoco, nooboro.

²³ Jaadi adutahilluco gaayiciubo. Jaanoco tolliro graciaco aaciuboro ifuui. ²⁴ Jaanoco famooro aaduudi nuubo: Jino tatyijoho, jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutinohallivi agañicafotono. ²⁵ Miyanotiro amiihaico neehi: Siino aducujitih jino vinofaihuti jari bofaihuti Moocaani aivoji iicadihivi aduji, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mt 22.31-35; Lc 22.31-34; Jn 12.36-38)

²⁶ Jaadi Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo Olivohono iicagaji onoohigo. ²⁷ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi amiihai uco mejevesuji.^y Mĩro Caatinihaamefaño noonoo: Itoomominaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejami fahigova gavaranaamaaji, noonoro. ²⁸ Jaaruubo siino ubuheetenebuunati amiihai imega Galileavi feeji, nuubo Jesu.

²⁹ Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ico jeevesurumaaca uujoho ico jeevesujitih, nooboro.

y 14.27: Sahaamefaño janaanivivi jilli ficuumo; Jifucu, onoonoco.

³⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaafañiino fucu mifooci catava ojitiibaacaro mifooci, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaajji, nooboro.^z

³¹ Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa iima iguijevehachijji guijeveji. Jaaruubo ico tuunamaajjitihi, nooboro. Jaabadiro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovi Moocaanima Imaahi.

(Mt 22.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

³² Jaadi gaseumo Getsemani onoomañovi. Jahi Jesu ijiibogominaaco nuuhi: Jinovi migicini uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.

³³ Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadi ticovaubo sihidi iidaasuvuuboro ataaafiraruhifico. ³⁴⁻³⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebii sihidi uco idaasuhi miguijevejibadi esicinihi. Jinooviro mifitafotomoro mihica cigatimo mubuhe, nooboro Jesu janaanicivi ufuuboro jiinjehallivi ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono idaasuno iicaujineri idaasuno icatiibo iicaqui. ³⁶ Jaabo Moocaanima iimaabo jilli neehicauhi: Guihi, fanoova iidi sihidi jeevatihi. Jaanegui jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.^a Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadi icano, nooboro.

³⁷ Jaadi ijiibogominaajaa asaabo cigaumoco aatyimevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon, nacu cigahi? ¿Jilli sano nihiba oovo ticovovi aivo buheetihi? ³⁸ Moocaanima mihiimaamoro mubuhe Satanasi amiihaico inisunofaño jaamo aacototimo mihicahi. Miyaano amiihai jeebii imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amiihai allio ifi niinovahi, nooboro.

³⁹ Jaadi siino fuubo dojicuviro Moocaanima iimaatuubo siino tolliro nooboro. ⁴⁰ Jaadi siino asaabo tolliro cigaumoco atyimevauhi, sano cigararo ihaalliino iicacuumaño. Jaanoco iimusujurumo esicinihicautimo. ⁴¹ Jaadi siino asaaboro diitoco nuubo: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aaciacafetejino. ⁴² Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu, mee oono uco aacivaabo fiiticuuihi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 22.47-56; Lc 22.47-53; Jn 12.3-12)

⁴³ Jesu iimaabaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci motihaiti mimiisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo. Jaaboma sihidi saaumo miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo. ⁴⁴ Jaabo diibo aciminaafi iicaabo Juda diitoco imino jiibuguuhi diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco ininiiciiboro dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masatyo, nooboro.

⁴⁵ Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jiibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuuihi. ⁴⁶ Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.

⁴⁷ Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco iguiyiciuboro sacerdotemi aivojiibo jeevivominaafi nijimeehuco buiyaacuuihi. ⁴⁸ Jaanaa

z 14.30: Sahaamefaño ficuutimo: mifooci ojitiibaacaro, onoonoco.

a 14.36: Griego ijiri: Jihidaasuhilluco uutí buhigovi denesu, noono.

Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amiíhai tatyicovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico magaaayiciqui mihicanicibadi?

⁴⁹Miíro fafucuvaciviro amiíhaifeenevi Moocaani iijafaño icahicahi jiiibogooboro. Jaaruboco du magaaayicihicatíhi. Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño onono inijequeevaqui, nooboro.

⁵⁰Jaasumiro ijiibogominaa diiboco ejeevesuumoro famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaabo.

⁵¹Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi gaachehubaryuriro miniciniibo. Jaaboco gaayiciurumo. ⁵²Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo gaabo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 22.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 12.13-14, 19-24)

⁵³Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojiiibo imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatiniminaa icamo igaicamaaiuhi.

⁵⁴Jaanaaca Pedro tehesinoti iifiniciuboro ufuubo sacerdotemi miya aivojiiibo goohasifeeneri casiivuuhi sacerdote toomominaama ciijigaiti efemeubo.

⁵⁵Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo guinehicaurahi sicamañoooco Jesuhallivi ibañiqui diiboco toonohalliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautihi. ⁵⁶Fiivaamo sicamañoooco diibohallivi neehicaurumo.

Jaarumo sabadiro neehicautihi. ⁵⁷Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallivi sicamañoooco bañiuihi: ⁵⁸Miíhai muguubuhi jilli diibo onoonoco: Uujoho jiija temploja gaifiimi usetio eetavotajaco acallajaniiboro mifucuci, safucu idiinotiro boojati boobaniji useri eheetavoratijaco onoonoco, noomoro.

⁵⁹Jaarunofaño diito jiiibogo sabadiro iicatimaño miyaavehicautihi.

⁶⁰Jaanegui isacerdotemi aivojiiibo famoofeeneti agañiivuumoro Jesuco dilluuihi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? ¿Jinejeque nacu jino iiti dihallivi ijiibocasimo? nooboro.

⁶¹Jaarunofa Jesu iimusutiibo. Jilli lliivi moonicinihicauihi.

Jaanegui bu siino isacerdotemi aivojiiibo dilluuihi: ¿Naa miyaano ijoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo? nooboro.

⁶²Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jiihi, uujoho diibo. Eneecau bu jaamo jinooti mohimegavi mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuumo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagueneri giciniiboco, bu ufucu niqueje aimuufaifeededi asaaboco icano, nooboro.

⁶³Jaanoma iicaabo isacerdotemi aivojiiibo igaachehuco gallicuuihi sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collíhiica bu sita diibohalli onoonoco mihimoyiicicujirahi? ⁶⁴Mee, amiíhairyo muguubucuuihi Moocaaniditi aivo imitino ihiimaanoco; ¿Naa milli amiíhaidi? nooboro.

Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro fañusuuihi.

⁶⁵Jaasumiro saatoho ticovauhi diiboco ijiirebamaaimoro ihimeque afabaacumoro ganiicihicaumo. Eneecata miya ijoho Moocaani jiiibogominaafi idiicahachijji gaajaci: ¿Naa miijoho ico ganiicíhi? noomoro. Jaabadiro bu toomominaa diiboco aamihicauihi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 22.69-75; Lc 22.56-62; Jn 12.15-18, 25-27)

⁶⁶Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemi aivojiiibo jeecivominaago agaseugoro ⁶⁷ciijigajiniri efemeebe iicauboco

aatyimeugoro diiboco gueenene ihiiñicahicaugoro nuugo: Hjóho bu tolliro Jesu Nazareoboma idiguehicaabo, noogoro.

⁶⁸ Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatihi, bu çjinejetihacho fine toono uco neehi? nooboro iinehiniubo jahisiti ijicafetefi uuga imegavi. Jaanaacaro catava ojicuuhi. ⁶⁹ Jaanobuunati bu siino diigo diiboco emeciugoro tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaani diitoobo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.

Jaanobuunatiro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ijjóho diitotiobo Galileaobo idiicamaño, noomoro.^b

⁷¹ Jaanegui Pedro ticovauhi iibacasiiboro ihiiamaubo Moocaani momofañodi ooviciiboro: Gaajatihi uujoho diiboco diiboti toono mihiimaaboco, nooboro.

⁷² Jaasumiro catava alliniuhi mifooci ojúbó. Jaanoti jari Pedro Jesu diiboco catava mifooci ojitiibaacaro siino mifooci, safó idiino uco tuunamaaji unuunoco esafutuuboro taacuubo tuseumiro.

Jesu Pilato Imega

(Mt 22.1-2, 11-14; Lc 22.1-5; Jn 12.28-38)

15 Jaanaaca eseseveudi siino sacerdotemi aivojito, quillahuto, caatinimínaa icamo igaivuuhi paryi fagomínaama iimaacasiqi. Jaamoro Jesuco sisciniiboco asatyumoro Pilatoco acituumo. ² Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ijjóho judiomi Aivojiiíbo? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jiihi, ijjóho toono onoobadi, nooboro.

³ Jaanaa sacerdotemi aivojito sihidi diibohallivi iimitinooonó jiiibeguehicaui. ⁴ Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutihi? Eneecau, meeci minoodino jino dihallivi ijiibocasinoco, nooboro.

⁵ Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutineri Pilato sihidiro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevfaño Ificuuno.

(Mt 22.15-31; Lc 22.13-25; Jn 12.39-19.16)

⁶ Jaabo Pilato jiiibaimosumi civojamínaati saafiico miyamínaa idilluuboco sinaayuhicauhi. ⁷ Jaanaa Barraba onoobo civojafa icauhi sano ihaivojitohalliti saatohoma omoonicasuhigo miyamínaaco agaicaaunohalliti icivojaniubo. ⁸ Jaanaa imiyamínaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jiiibaimosumi omoonihicaubadi imooniqi. ⁹ Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomi Aivojiiiboco amiihaidi isinaayunoco? nooboro.

¹⁰ Jilli sacerdotemi aivojito diiboco ataaquivomoro aaciunoco Pilato agaajauboro diitoco tolli nuubo. ¹¹ Jaarunaa isacerdotemi aivojito miyamínaaco fajiiiniuhi: Barrabacoro midillu diibocoro isinaayui, noomoro.

¹² Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana millí judiomi Aivojiiíbo amiihai meneehicaaboco moonijji? nooboro.

¹³ Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi: iGuijeve imohobujehallivi tetcu! noomoro.

¹⁴ Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitinoco mooniiíbo? nooboro.

b 14.70: Sahaamefaño janaanici jilli ficuuno: Diitobadi idiimaaño, onoonoco.

Jaarunaa diito siino janaaniviro coovadiivuuh: iGuijeve imohobujehallivi tetecu! noomoro.

¹⁵ Jaanoma iicaubo Pilato miyaminaama imino iicanoco iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco niivigai meeheri ahaamisuhicaudi ihamocasiminaaco aciubo diiboco itetecuqui.

¹⁶ Jaasumiro diiboco ihamocasiminaa satyuuhi aivojiiho ijafa poetorio onoonofañovi. Jaamoro paryi ihamocasiminaaco iigaiyiciimoro gachicohai deecano tifaibadi itifai iicachehuco jiihacuumo. ¹⁷ Jaamoro ijanuutonoma iicanoco aafeneque chaahimigati eheetavumoro diiboco javucaruumo. ¹⁸ Jaamoro ticovaumo sahangomoro: iImino diica judiomi Aivojiiho! ¹⁹ noomoro diiboco imeiri iinigaiti gafucuhicaumo jirebamaamoro iguiino ememuiivomoro diiboco mihimobadi dejecujicaumo. ²⁰ Jaamoro jilli diiboco edejecuhicaunobuunati diiboco jiihacuuchehuco ujuyaaucumoro jari imiya gaachehuco jiihacuumororo diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.

(Mt 22.32-56; Lc 22.26-49; Jn 12.17-30)

²¹ Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo icamisi caani buhigoti isiti asaabo tomafodi fatyuboco ocoovaumoro Jesu guijeve imohobujeque satyusuumo.

²² Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovi, nigaiapaajebai eneejruno. ²³ Jahigo diiboco isuurumo facicifaihuma vinoco ificuumoro. Jaarunoco Jesu adutiuhi. ²⁴ Jaadi diiboco etetecucuudi ihamocasiminaa diibo gaachehunoco sanomiro iticovoocivi ifocasiuhi suerteque abañamaaumoro: ¿Naa cajaan cochehuco satyeji? noomoro.

²⁵ Jaasu baagotirehiica nihiba icauberi diiboco tetecuumo iguijeve imohovi. ²⁶ Jaamoro toonohalliti diiboco omoonuonoco iguijeve imohovi inigaihalliti acaatinuumoro ficuumo: JAANI JUDIOMI AIVOJHBO, onoonoco. ²⁷ Jaabo uufocovi bu tolliro miimisiiici nanivaminaatisico tetecuumo saafico imiyanaagonovi, sifico inaninaagonovi icano. ²⁸ Jilli Caatinhaamefano onocinino nijequvauhi; iimitifimofeedi oovocafutuubo, onocinino.^c

²⁹ Jaanaa tomafodi afatyumo Jesuco ihiibamoro ihuseneque gavaracumoro iibajirubadi icano inigainocoro garya, garya omoonihicaumoro neehicaui: Ajaanivahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idiinoti boojati edeatavejiruubo. ³⁰ Eneecata iiro difico taajasu, toono diguijeve imohoti iniitoobo, noomoro.

³¹⁻³² Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo edejecumoro noocasihicaui: Sitaaco naha ataajasuhicaabo, ¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoova. Miyaano ijoho Cristo Israel Aivojiiho idiicahachijii jisus diguijeve imohoti niito, maatyimemere ico mimiyaaveguequi, noomoro. Jaabadiro bu diiboma etetecucinimisi diiboco gubuubuhicaui.

³³ Jaanaa gadiiiba paryi jiinije civono iijuihi. Jaano jari sano iijicuuvu imohonohalliti nihiba icaabovi seseveuhi. ³⁴ Jaasumi toonoti nihiba icauberi Jesu hebreo iijiri gaihivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collihi uco deevesuhi? eneejruno.

c 15.28: Sahaamefano toversiculoco ficuutimo.

³⁵ Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi: Muguubu, oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.

³⁶ Jaanegui diitoti saafi ijinafatyuuboro icijeuhi faasihi iicanoco iimitino aivofaihufano ichimayaacuuboro imei nijequevi ificuuboro Jesu ijifaño catejeeruui. Ene, jaafa Elia saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyimequi, nooboro.

³⁷ Jaarunaa Jesu sefanotyigaba agaihivuuboro chuumucuui.

³⁸ Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboociniu chehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuui sanoodinoociro nijequeti sano baavi. ³⁹ Jaanaa ihamocasiminaa aivojiibo Jesu imega julleeciniunaa uchuumuunoco aatyimeuboro: Miyantiro jahi jaani Moocaani Achi, nuubo.

⁴⁰ Jaabadiro bu tomañeri gaigoomi iicaumo tehesinotiro iifinichicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose bu iguihoobo Jacoobo icamisi seeji.

⁴¹ Jaamo igaigoomi Galileari iicahicausumi Jesuco jeecivomoro diibo dojicuti efehicaumo. Jaabadiro bu sihidi tomañeri saafigova icauhi Jerusalevi diiboma sano ufuumo.

Jesuco Iciiuno.

(Mt 22.57-61; Lc 22.50-56; Jn 12.38-42)

⁴²⁻⁴³ Jaanaa mihijicuunaa imibaivofucusumi judiomi jaguisifucu imegavi iicaanegui Jose Arimatea cuumioobo fagominaati imiyaabo iicaubo Moocaani aivojico tolliro etemehicaubo asaaboro iguitiibo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuui. ⁴⁴ Jaaneri Pilato sihidi Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasiminaa aivojiiboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucubo? onoomaño.

⁴⁵ Jaanoco diibo ihaivojiibo ijiibuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acisuui. ⁴⁶ Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mibociuhi. Jaaboro guisigajifaño seedicinihojifaño iciuboro iguhugaco guisibatyigabari fabaacuui.

⁴⁷ Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seeji icamife atyimeuhi iciunoco.

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 22.1-8; Lc 22.1-12; Jn 22.1-10)

16 Jaano judiomi jaguisifucu sabado iicafucu afatyuno sesevedi Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seeji icamo facicfaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi. ² Jaamoro fucugayiro jaguisi afatyuno sesevedi tohojivi ifutuumo niñiba iinucuberi. ³ ¿Mijoho miihaima iguisibaco tohoji imegati faayiciji? noocasimoro.

⁴ Meecirumaaca tobatyigaba iicahicaumañeri icacutihi. ⁵ Jaadi tohojifa ijicafutuumo atyimeuhi sicafehi sesecehehu caamovochehufa jiiiciniibo imiyanaagueneri giciniiboco. Jaaneri sihidi igutuumo.

⁶ Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amiihai Jesu Nazareoobo etetecufatehiniiboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeei jino diiboco ificuhinimañooco. ⁷ Jaanegui mofoomoro jiiibogominaa, Pedro icamoco mijiiibogoto amiihai imegavi Galileavi fuucubo tahi diiboco mahatyimeji amiihaico unuubadi, nooboro.

⁸ Jaaneri sihidi iigutumoro tohojiti gaaumo jiterere. Jaamoro ajashuno miihaiñoobaco jiiibuguutimo sihidi iiguiumaño.

Jesu Maria Magdalena Onoogovi Jafevehi.^d

(Mt 22.9-10; Jn 22.11-18)

- ⁹ Jaanaa fucuro miihai jaguisifucu iicauno seseveedi ubuheeteubo ticoniuhi Maria Magdalena onoogovi ajafeveubo diigoti sahuse juugahuseti miimisiici idiimoco ijimico agavaracugovi.
¹⁰ Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihidaasuri taajeheri iicamoco jiiibugutuui. ¹¹ Jaano Jesu ubuheeeuno diiboco diigo aatyimeuno iicanoco guubucuurumo miyaavuguutíhi.

Jesu Jafeveuhi Ijiiibogominaati Miimisiicivi.

(Lc 22.13-35)

- ¹² Jaanobuunati bu siino Jesu siibadi jafeveuhi diitoti miimisiici sihi buhigo ufuumisivi. ¹³ Jaanegui uhuumiumisiro saatoho ijiiibogominaaco jiiibugutuumisi. Jaarumisico tolliro miyaavuguutimo.

Jesu Ijiiibogominaaco Minisuhi.

(Mt 22.16-20; Lc 22.36-49; Jn 22.19-23; Hch 1.8)

- ¹⁴ Jaanobuunati Jesu siino jafeveuhi ijiiibogominaa fahuseeci motihaiti saafi icamo machumovi. Jaabo diitoco icuhufojeebiihalliti buheetecuuboco aatyimeumo ijiiibugunoco imiyaavuguutinohalliti iibaubo. ¹⁵ Jaaboro diitoco nuubo: Faajiiinijero mofoo. Jaamoro jino taajasubogoco fanoo miyaminaaco mijiiibogo. ¹⁶ Jaanoco imiyaavogoboro initsuquimaaibo taajaji. Jaanoti imiyaavogotiibo taajajitíhi. ¹⁷ Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadi iicano icaji; tamemeri buhi ijimico gavaracujimo, bojiijeri iimaajimo, ¹⁸ ihusenefa jiinimomico gaayicijimo, namitaco aadurumo milli icajitíhi. Jaabadiro iguihuvamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefañ Feehi.

(Lc 22.50-53; Hch 1.9-11)

- ¹⁹ Aivojiiibo Jesu jilli ijiiibogominaama ihiimaahicauno nijequeti gañiivuubo niquejefañ. Jaaboro Moocaani miyanaagonovi casiivutuubo. ²⁰ Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiiinijeri jiiibogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojiiibo ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicaui niqueje mitya iiji sihidi ejeevanoco omoonihicaunofenedi.

d 16.9: Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutimo. Jimañoviro ifotonó.